Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«Свет» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дена ● ШОАТТА, 13 ДЕКАБРЬ, 1980 ШУ. ● № 149 (6279). ● Мах 2 кепиг.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

Советски районерча «Ленина никъ» яхача, совхозе сихдаь деш да юртбоахама машинаш тоаяра балхаш.

Инълагіча кхартале 4 трактор тоаль якха еаш бар совхоза механизатораш. ХІанзлё йистеньккхай кхоъ.

Назрановски районо юртбоахама техника 1981 шера 23 феврале тоаяь якха аькна дІайолаяь социалистически яхь хьал а лаьца хьинаре къахьегаш ба укх сурта тІара механизатораш Нуралиев Іаддал - Хьамиди Сулейманов Абу-Саиди.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯЬЙ!

КПСС XXVI съезда сийленица накъабахара яхье баьннача И. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша, пятилетка план занал дукхха хьалха кхочаргъяьй. ХІанз тІадоагІача шера январа шоллагІча ах бетта чотагІа мехкдьтта продукци арахецаш я завода коллектив. Ер бутт боалехьа пхе шера задани сотгІа цо арахецаргья бІаьш эзараш сомий маьха товарни продукци.

Предприяте цехашта юкъе лаьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Колесников Анатолий Алексеевичи Румянцев Петр Ивановичи керте латтача цхьоалагІчен кхоалагІчен цехий коллективаш. Укх шера 12 декабре дена тІадоагІача шера май бетта календарагІа къахьега йолаеннай уж. Царел дукха тІехьа ца юсаш къахьегаш я Волнянов Иван Николаевича кулгалдеча № 11 йолча цеха коллектив

* * *

КПСС XXVI съездага йола КПСС ЦК проект чІоагІа къоабалъаь хьаллаьцача Карабулакски химически реагентий завода болхлоша укх деношка тІа-тІа хьинарегІа къахьег. Пхе шера план укх шера цхьоалагІча декабре кхоачашъярах рапорт делаб цар. Ер бутт боалехьа пачвахьалкхен планегІа лаьрхІачул сотгІа завода коллективо арахецаргья 590 эзар тарга сом мах бола химически реагенташ, кхыйола продукци.

ИттлагІча пятилетка шерашка арахеца продукци тІаккхийттай 26 процент. Къахьегама овсарле цу юкъа лакхъеннай 14,5 процент. Цун чотагІа арахийцай планал сотгІа хьа мел ль товарни продукци.

Социалистически яхье хьалха латташ хиларца болгальяьнна я Чеботаев Михаил Борисович керте латтача «Г» яхача смена коллектив Кравченко Александр Васильевича кулгалдеча транспортни боахама коллектив.

«ХІара балха денца — дикала Знак!» яхача деваргІа вай республике аттара хьалха къахьета йолаеннача СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода коллектив башхадика къахьегама сотгІат кийчдаь наькъайола КПСС XXVI съезда. Укх шера 27 ноябре иттлагІча пятилетка задани кхоачаш а яь, цу юхейисча хана планагІа лаьрхІачул сотгІа цо арахецаргья 13 миллион сома маьха химически продукци. Ерригга арахецача продукцех 78 процент тарга яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш я.

Пятилетка шерашна даьхача къахьегама толамашка диллача завода цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай В. В. Жариков керте латтача № 12 йолча цеха коллективо. ЦхьоалагІча ноябре дена цхьайтталагІча пятилетка чотагІа къахьегаш я.

Б. КОСТОЕВ.

Шера 5000 метр бурув тохар духьа!

ДИКАЧА ГІУЛАКХА—ШЕРРА НИКЪ

«Грознефть» объединене ткъеста буровой бригада я хІана Старогрозненски УБР-ерча «Северни — Минеральни-17» яхача буровой комсомольско - кагирхой коллектив инициатор а йолаш баьржача яхи эзар метр бурув тохарий боламе дакъа лоацаш. Хано хьахьеккхад, и маьхера гІулакх чІоагІа лоархІамен эффективни хилар.

Ераш я дог тешадеш йола факташ. Бурув сихагІа тохаре скважинаш хьалъяра балхаш лоацагІча хана чакхдахари духьа яхь лелаеча бригадаша тох тахан ерригача объединене гІолла тохача бурох 35 процент.

ВизагІа пайда фу дича эцаргбар кердача боламе дикача гІулакхех? Массане а дакъа лоацаргдолаш, из шерра дІабаржаргболаш фу дарегда? Цу хьакъехьа дар Ленина орден долаеча «Грознефть» яхача производственни объединене партийни боахама актива собране хиннa къамаьл.

Гулбеннараштa хьалхашна доклад йир объединене генеральни директора заместитела Ф. Кацмана. Цо бертгалдаьккхар, парте XXVI съезда КПСС ЦК-ас ахьайтталагІча пятилеткана кийчъаьча проекто мехкдаьт тахоштта оттадаь мулаш дахара Нохч - ГІалгІайчен лаьттан чекаш техкарий бурув тохара коммерчески сухал бетта цхьан станока 380 метрга дІакхоачас саьргхилар. Из кхочашдулургда, нагахьа санна хІанз юкъсоа лаьрхІача 560 — 690 метр сиха бурув тохаш йолча Н. М. Шулинина, Г. Д. Савельева, В. Д. Швецова бригадай опыт шерра дІайоаржайойя.

Керда болам дегІаккхуламна наькъа тІара дІадаха дала балха ловкъарло еш мел дола хІамаши Іалашонера кхоачамбоацараш. Хьадда вІаштІехьъяха еза сихагІа бурув тохари скважинаш хьалъяри духьа лелаеча яхьа условеш. тІаккха 7300 метр кІоаргича юкъи тІоанашта гІакхача гІерташ йолча бригадай йиш хургья цуна юкъе дакъа лаца.

Парте планаш— халкъа планаш

Шерра ювц

Коммунистически парте XXVI съездага йолча «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхачІалца а СССР экономически социальни дегІайоалара керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект кепа теха араьяннача дийнахьа дена шерра из ювцаш, могаеш йола митингаш дІайолаелар Сунженски района къахьегамхой коллективашка. ХІаьта селханарча денга советски наьха вахаре боккха лоархІам бола из гІулакх дувцаш 10 совгІа партийни, 20 профсоюзни а комсомольски а собранеш хиннай района предприятешка, организацешка, колхозашка, совхозашка. Даьхе экономически а социальни а дегІаяра проект массане а къоабалъеш тІаэцаши цуна дуваденна шоашта хьалхашца хоадамболла декхараш уттадеши дола соцамаш тІаийду собранешка. Ишта промышленни предприятешка, юрта боахама бригадашка, фермашка дІахо а еш я партийно - комсомольски собранеш.

Цул совгІа, хІанале а районе идеологически болхлоша шеррача боарие дІайолаьй КПСС ЦК проект ювцира хетаь йола беседаш, политинформацеш, лекцеш, кхыйола мероприятеш. Дукхача предприятешка, колхозашка, совхозашка къахьегамхоша тела йолаьй керттерча лостамий проекте хувцамаш тІатоэраш дара йола хоадамбола предложенеш.

Масала, Къулбаседа Кавказе, къаьстта а Нохч-ГІалгІайчене, шера жоана хьуя хьал хуш йола коартолий алитин фу кхеду боахамаш дахкара, цитта боккхагІа йиш бола хий лехка техника хьаяра йола предложенеш елар «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозхоша. ХІаьта доаман хьалашка алета культураш лувцаргІола керда техника хьаярех предложенеш еннай района кхыча колхозашкеи совхозашкеи.

А. ШЕРПИЛОВ, КПСС района орготдела заведующа.

●

Вахар тоадара йола программа

Коммунистически парте XXVI съездага йола «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегІайоалара керттера лостамаш» яха проект ювцаш укх деношка митингаш чакх а яьна партийни, профсоюзни, комсомольски собранеш дІайолаеннай Малгобекски района промышленни предприятешка, организацешка, совхозашка. Ишта собрани хилар комсаш лелаеча «Ингушский» совхоза белхлой а.

Парте советски наьа хьалхашка юша оттаяьта цу проекта шоай "боахама хьалхашка эттача декхарехи йола совхоза партнома секретара М. М. Боковa доклад чакхъяьча собране проект ювцаш къамаьлаш дир № 1 йолча мехотряда начальника Х. А. Коригова, СК-4 яхача цхьан комбайна тІа 12 шера болх беш йолча хьалхье лелаеча комбайнера Х. О. Гетагазова, совхоза керттерча агронома И. С. Гандалоева, болхлой комитета председателa У. А. Арсаманова, кхычар. Проект дег тІара къоабалъеш бола соцам тІаийцар собране хиннараша.

М. БОТОВ.

РЕЙД

КХЕРАМЕ ХЬАЛ ЭТТАД

ХЬАНВАШ лелаберий балха эггара бехктоамегІен низаалагІен лоархІаш я Іай чуоттадаь доахан кхоаба ха. Цу хана лерттІа хьайбаш Іалашдарах тийша да дукхача даьнъе укх шера а хьатІадоагІача шера а ферма коллектива хьалхашка летта шура яккхара, из пачхьалкхенга йохара, доахан дебадара декхараш толамца кхоачашделга.

Ши бутт гаргга ха я МагІалбикерча боахамашка доахан чусоцедаь. Мишта вІаштІехьдаьккхад укхаза Іай доахан кхабара, маша лох ца далийтера гІулакх? Цу дешага хьожаш МагІалбикерча совхозий доахан лелаеча фермашка хилар укх деношта тха газета рейдови бригада.

ЭГГАРА хьалха белгалдаккха деза, районерча совхозашка белттала дикагІа тайп-тайпарча доакъарий кхочам баьлга. Соахкарчул цкъаи ахазасешоаза дукхагІа гІожа а моша а доакъараш кийчдаьд дукхагІдолча боахамашка. Кийчъаьй доахан латта мотт тигаш а. Дукхха хІама даьй боахамашка соахка хинна кхоачамбоацараш ца хилийтара.

Тхо да «Луч» совхоза шурий-товарни ферме. 481 бежан да укхаза укх Іай кхоабаш зІамига а доккха а.

— ЛерттІа доахан Іенгардахара мел эшар укх шера тхога долаш да. — Йоах совхоза воккхагІволча зоотехника Халухаев Ахьмадеи ферма заведующе Чантиев ЯрагІен. — Беттача Іаттах хІаранена дийнахьен буси оаха лу 5 килограмм йол. 20 килограмм хьажкІий силос, 10 килограмм ча, муж беш 2 килограмм ялат. Цул совгІа, 20 килограмм барда лу. Болх беш я ферме доакъарий цех а. Оаташ, дІоахдеш кийт а деш мара лац оаха доаханна ча. Ялх тони кийчъяю из тха доакъарий цехе. Ишта чах дІа а техе кийчъю оаха доахана йол юаш юхейиса чІегІаш а.

Ферме хьатІа а эза дІаоттадаь латт дукхагІдола доакъараш. ХІана дика эттача ханах пайда а эцаш хьатІаоаш латт ча а. Соахкартул дукхагІа я ферме хІана хІара Іаттагара йоаьхха шура. хІаьта 11 тони дукхагІа я укх шера ерригача ферме яьккхар а., Цо тоаро сенай шура яьккхара а пачхьалкхенга йоххара а иттлагІча пятилетка декхараш хьалхашка кхоачашде.

ЦхьабакъДа, укх шера совхоза ферме шура дукхагІа яьккхар детта доахан тІакхетарах да. ХІара Іатто лу шура лаьрхІача соахкарчул лохагІа хул ферма хьокхамаш. Масала, соахка 11 бетта хІара кхоабача Іаттагара 1972 килограмм шура яьккхале, укх шера цу юкъа яьккхар 1804 килограмм мара хилац. Из дукхагІа яккхара дІехаштте уйлие еза совхоза специалисташи а доахан леладераша а.

Доакъарий цехаш болх беш яр «Кавказ» совхоза шоллагІча шурий-товарни ферме а. Укхаза чах цхьа дакъа оетаи Іанарца дІоахдеш лу доаханна. ХІаьта юхедисачох баьца хьоари. кІезиг дукха ялати гохаш гранулаш ю. Ферма болхлоша яхачох, уж дика юъ хьайбаша.

— Деррига а 740 бежан да ферме укх Іай кхоабаш, царна юкъе 239 етт а болаш, — дувц совхоза керттерча зоотехника Оздоев Гилане. — Уж доахан Іенгардахара эшарех 70—80 процент мара дац укх шера ферме Іалашдаь гІожа а моша а доакъараш. Цудухьа лаьрхІа йоанхо еш лелалу тха совхозе дикагІа дуаргдолаш доакъараш кийчдара гІулакх. ВІаштІехьдоал тха доаханна кхоачам болаш рацион лелае. 8,2 кормоединица хул оаха цхьан Іатта дийнахьа буси луча доакъарах.

ЦІенхаштта кхоачамбоацараш а да ферма балха тІа. Укх шерара 103 Іаса да ферме кхоабаш. ЧІоагІа гІелденнеи чагаргий лазар долаш да царех дукхадараш.

Ферме ветеринарни болх эсала латтилга гойт цу гІулакхо.

Болх беш яц дийнахьи буси 25 тони муж кийчбе йиш йола ферма коара цех, электричествах из дІатаеса вІаштІехьа ца далар бахьан долаш. Цу гІулакха барт вІаштІехьа ца баьккхи совхози МагІалбика юртанка электричество лелаеча организацеи кулгалхой. Из бахьан долаш хьайбаш лелаберий балха доккха зе доал

— Ханнахьа бокa беттарашта эша сена, гата дала вІаштІехьдалац тха, — леткъ ферма заведующи йола А. П. Бабенко. — Совхозе ханнахьа уж Іалаш ца дар бахьан долаш къайттел хьаьца тика чу а кийслац уж. Шоай шІагІара уж хьанхахьа дезаш ба тха болхлой. Яьа электролампаш а хувцац кхийшка ханнахьа.

Йолаш йола торонех бизза пайда ца эцарца. балха тІа цІенхаштта кхоачамбоацараш хиларца дашха доагІа хІана ферма хьоккхамаш соахка эггара низкъалагІча Іай хиннарел а лохагІа хилар. Соахка укх деношка хІара Іаттагара 3,8 килограмм шура йоаккхаш хиннача, укх шера 3,1 килограмм мара яьннаш.

БЕЛГГАЛА восагІа тел Іай доахан кхоабикга «Малгобекский», «Ингушский», «Советский» совхозий фермашка. ХІара кхоабача Іаттагара дийнахьа буса йоаккха шура, соахкарчул дукхагІа яла а. цхьабакъда ца теттара кІезига я, газагара йоаккхар миссел а йоацаш. Масала, «Малгобекский» «Советский» совхозий фермашка дийнахьи буса хІара Іаттагара йоаккха шура 1,6 килограмм мара яц. КІезига дукхагІа я «Ингушский» совхоза ферме йоаккхар — 2,5 килограмм. Дувца эшаш дац цу фермашка из хьакхам чІоагІа дока хилар. МалагІаш да цун бахьанаш?

Районе эггара а йоккхагІа я «Ингушский» совхоза доахан леладу ферма. ЗІамига а доккха а 950 бежан да укхаза укх Іай кхоабаш, царна юкъе 435 етт а болаш, / 12 доакъарий единица хулаш да укхаза беттача цхьан Іатта дийнахь-бус дала оттадаь доакъар. ХІаьта шура, дакъе ма аллара, кІезига йоакх.

ЛерттІа йоакхо яц укхаза хьайбнийта дІалуш дола доакъараш дикагІа дуаргдолаш кийчдара, лерттІа доакъарий цехий болх вІаштІехьбеккхара.

Рейдови бригада укхаза кхаьчача хана болх беш яр Іанарца ча дІоахдеш йола цех. Цига болх беш ва дикагІболча механизаторех вола Мержоев ЮшаІ. «ДикагІа — ткетагІа ди да оаха болх бу, — йоал цо. — Дийнахьа 4 тони ча кийчду оаха. Бахьда, тух мара кхы цох дІатохаш хІама дац». Доахан чуоттадаь шин бутт гаргга ха я, хІаьта ца кийчду агрегат болх бе йолаенна кІира кхоьчаш а дац. Болх беш яц доакъарийи бардаш пехаш а. Ялат ца хилар бахьан долаш болх бац цар. ахаш бехказа бовла гІерт ферма болхлой.

ХІаьта «Малгобекский» «Советский» совхозашка вІалла я а яц доакъарий цехаш. ХІана а хьалъяь алана я уж. БелгалдаккхА деза укхаза цу даьнъе дe йиш яр а ца даьлга. Масала, хІанзчул бутт хьалха «Малгобекский» совхоза директор вар совхоза низашца доахан кхоабача ферме Іанарца ча дІоахдеи бІайха муж кийчбе моттигаш вІаштІехьйоахараья оаха, яхаш. Уж моттигаш укхаза хІана а йоацаш я.

Соахка Іаа «Советский» совхоза ферме яр кхоай низашца хьальяь Іанарца ча дІоахду агрегат. Іай доахан чуоттадаь дикка ха я, цхьабакъда, цу агрегата болх дІабобабалнйтац совхоза кулгалхоша, къаьстта аьлча, совхоза инженерия служба. Белгалдаккха деза ферме Іалашдаь цхьадола доакъараш доахане дІадала йиш йоацаш техха хилар а. Йоххаенна, Іа хьал а укхаш, дакка Іочу, а кхийтта тагт 600 тони сенаж.

— Шоана гучча тайпара йола ер доахана дІайиллa еза, — леткъ тхога кагий доахан леладеш вола Басханов Йоакъал. — дІайиллача доахана мотт дІа а тохаш цох, хьаж а ьккхе дІадолх.

КЪАЬСТТА доккха кхоачамбоацараш да районе беча ветеринарно-профилактически а зоотехнически а балха тІа. Боахамашкарча зоотехникаша фу тоадара даькъе деш доадама хІама дац. Из бахьан долаш дукха да фермашка шура кІезига лу, къаьна, фу тоадара пайданна доаца доахан.

Кхы а восгІа да районерча фермашкарча доахах 35 процент хулаш дараш кхераме инфекционни лазараш долаш хилар. 1500 гаргга бежан да кхайкор долаш, царна юкъе 800 етт а болаш. Из бахьен долаш дІахьа дуллача лазараш кхераме лаьрхІа а районера ерригаш хІана яц аьнна йола доахан леладу фермаш Ишта этта хьал дашха доагІа районерча ветеринарни служба болх Іалаьмате во беш хиларца.

Къаьстта дукхагІа кхайкор дола доахан гучадаьннад «Малгобекский», «Ингушский», ГІ. Ахриева цІерагІча «Советский» совхозий фермашка. КІезиг-кІезиг из лазар дола доахан корадаьд вокх юхейисача фермашка а.

Ветеринарни законагІа кхайкор кхийтта доахан Іалаьмате сиха дІакъоастаде а доаль дІадаха а дезаш да.

Из тахханална районерча боахамашка деш дац.

М. САУТИЕВ, МалгІалбика городерча халкъа тІахьожама комитета инспектор.

А. ЦИЦКИЕВ, МагІалбика районера госзаготинспектор.

А. ХАРСИЕВ, «Сердало» газета соб. корр.

Новкъост Л. И. Брежнев Делира дІавахар

ДЕЛИ, 11 декабрь. (ТАСС). Тахан индийски столицера цІаваа араваьлар Инде официальни доттагІлен визитаца хинна КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев.

Цунца цхьана араваьлар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель И. В. Архипов.

Резиденцера Палам яхача аэропорте кхаччалца воккхача советски хьаьшага дег тІара, чІоагІа гІадбахэ моаршал хоатташ бар Дели баха нах. Столица улицаш майдаши хоаьхьаь Советски Союзен Инден пачхьалкхен байракхашца, моаршал хеттача транспарантащеи плакатащеи. Л. И. Брежнев Индира Гандеи суртащца, оизашца.

Самолета тІахоаш Л. И. Брежнев накъавоаккхаш бар Инде республика Президент Н. С. Редди, Инде Премьер-Министр И. Ганди.

Аэродроме бар кхыча мехкашцарча гІулакхий министр П. В. Нарасимха Рао, финансай министр Р. Венкатарамн, информацеи радиовещанеи министр В. П. Сатхе, кхыбола правительства членаш, политически партей кулгалхой, КПИ Къамен совета генеральни секретарь Ч. Р. Рао, парламента депутаташ, Инде гІорбаьнна общественни деятелаш, СССР-ра Инде посол В. К. Ахуджа, дипломатически корпуса членаш:

Л. И. Брежнев накъавоаьккхар СССР Госкино председатела Ф. Т. Ермаша, Индерча СССР посола Ю. М. Воронцова, посольства, торгпредства, Индерча кхыча советски учреждений балхахоша.

Оркестро лекхар Советски Союзеи Инде Республикаи пачхьалкхен гимнаш. Новкъийче топий салют йир. Л. И. Брежнев улувгІолла тІехваьлар сийлен хана — гІашлошта, летчикашта, морякашта. Воккхача советски хьаьшашна индийски традицегІа слар дийшача зезех яь гирляндаш — машарел халкъашта юкъерча бартен символ.

Леонид Ильич Брежнева безаме Іадика йийцар Н. С. Реддеца, И. Гандеца, Инде кхыча кулгалхоша.

Дайшеха цитта хьабахкар КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, КПСС ЦК Отдела заведующи Л. М. Замятин, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитель Н. П. Фирюбин, КПСС ЦК гІулакхий управляюще заместитель М. Е. Могилевец, КПСС ЦК Генеральни секретара референт Е. М. Самотейкин.

Новкъост Л. И. Брежнев Москве юхаkхачар

11 декабре Делира Москве юхакхаьчар Инде Республика президента, премьер-министра, правительства вийха доттагІлен визитаца цига хинна КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев.

Новкъост Л. И. Брежневца вІабаьхкар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель И. В. Архипов.

Советски Союза пачхьалкхен байракхашца хоаьъяьча Внуковски аэродроме Л. И. Брежнева накъабаьхкабар Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, КПСС ЦК членаш, КПСС ЦК членалла кандидаташ, КПСС Центральни ревизионни комиссе членаш, кхыбола новкъостий.

Накъабаьхкараш бар Советски Союзерча Инде гІулакхашта хана поверенни вола Л. Мехротра, Москверча Инде дипломатически посольства болхлой.

Москве цитта юхабаьхкар КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, КПСС ЦК Отдела заведующи Л. М. Замятин, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитель Н. П. Фирюбин, КПСС ЦК гІулакхий управляюще заместитель М. Е. Могилевец, КПСС ЦК Генеральни секретара референт Е. М. Самотейкин.

(ТАСС).

Нв. А. М. АБДУЛАЕВНА, Т. Т. АБУБАКАРОВНА, И. Г. СКВОРЦОВНА, Т. М. ЧЕБАЛИНАНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

1980 шера хьувкъам чуэцача хана деша багІача кагирхошта юкъе бонниа организаторски кхетамеи болх барах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Абдулаев Абдула Магомедовича — музыкальни училища хьехархоча.

Абубакаров Таймаз Тайсумовича — Л. Н. Толстоя цІерагІча Нохч-ГІалгІай Пачхьалкхен университета политэкономе кафедра ассистента.

Скворцов Иван Георгиевича — академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института воккхагІволча преподавателa.

Чебалина Татьяна Маминовнана — № 28 йолча технически училища директора заместителa.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1980 шу, 10 декабрь.

ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

1980 шера хьувкъам чуэцара балхаш чакхдоахача республика юртбоахама предприятешта доккха новкъостал дарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Л. Н. Толстоя цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета,

Академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института,

Назрановски сряхоза-техникума,
Нохч-ГІалгІай медицински училища,
Гудермесски педагогически училища,
№ 7 йолча технически училища,
Респотребсоюза кооперативни училища,
Музыкальни училища,
Грозненски педагогически училища коллективашта.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1980 шу, 10 декабрь.

КАРАГIДАЬННАР ГIАДВУГАШ ДА

Вознесенски газ чакхйоахача заводан коллективо, берригача советски наха а санна, чIоагIа рьаза хинна а къахьегна а тIанийцар «1981—1985 шерашка а иштта 1990 шерга кхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальни дегIабахара кертера лостамаш» яха парте XXVI съездага йола КПСС Централъни Комитета проект. Газ чакхйоаккхараша шерра йоаржаяьй парте XXVI съезда баха боагIача тайпара накъабахара, иттлагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра цхьайттлагIра пятилетка хьалхара шу эффективно дIалоладара йола социалистически ядь.

Ерригача завода болхлой собране чIоагIа теркам тIабахийта йийцар резерваши тоьйнашш, хила езаш йолча мехна коммунистий форума сийна тIанийцар доккхагIдола социалистически декхараш. Цу декхарий мелан латт предприяте хIара къахьегама коллектив, хIара болхло съезд къаьллача декна шнй къахьегаме а иштта юкъарча коллективни гIулакхашка а лакхагIа дола толамаш а доалаш накъабаха лаьрхIа хилара.

Газ чакхйоаккхараша дош деннад парте съезда сийна карарча шера планал совгIа 14000 тони стабильни доала газови бензини 15 миллион кубометр бензин дIадаьккха газа арахеца. Къахьегама оасарле 1,3 процент лакхъе.

— Карарча шера 11 бетта итогаш еш, — йоах завода директора И. В. Максимова, — ала йиш йолаш да, коллективна дош ейлаца кхоачаддеш да аьнна. ДIаяхьийтай 254 эзар сома маьха продукция. Яйгача углеводородий фракцаш арахецара шера задание 108,3 процент кхоачашъяьй, из хул планагIа леьрхIачул 13286 тони дукхагIа. Бензин дIадаьккха газ дIейохийтаргъя планал тIех 21 миллион кубометр совгIа.

КПСС ЦК проект Iомаеш производствени заданеш тIанийна социалистически декхараши кхоачашдара тIаберзабу завода партийни организаце коллектива теркам.

Технологи сов нийса кхоачашъяр, оборудованена кхетамца эксплуатаци яр бахьан долаш арахецача ерригача продукцена дешала хьалхарча категорех аттестаци яйта вIаштIехьдаьнад коллективна. Дерригача пхе шера чакхъяьхай завода балха эффективность лакхъяра тIаерзаьь мероприятеш. Из бахьан долаш толамца кхоачашъяьй коллективо пятилетка.

Пхе шера йола стабильни доаца газови бензин арахецара план кхоачашъяьй 1980 шера 22 апреле. Пхе шера баь пайда 2 миллиони 551 эзари сома ба.

Бийдали материалаши ца йойтар чIоагIа лоархIаме хийцар кхета а деш. дани уж кхоярa наькъаш лехиш ба завода болхлой. Иштта, 1,9 процент лохдаьд лакхе белгальъа юкъа продукцега дIадохар, ахчанца лаьрхIача из хул 1 миллиони 54 эзари сома лоархIаме.

Хьалха а санна боккха лоархIам болаш да доагори энергетически ресурсаши кхояр. Цу даькъера ерригa резерваш юкъейоалаяьяц хIанз а. Цхьабакъда коллективо хьехаре къахьегар бахьан долаш иттлагIча пятилетке дукха электроэнерги, доагор кходаьд заводо, кхоь электроэнерги 250 эзар сома маьхе я.

Ерригсоюзни социалистически яхье, МалгIабикен Сунженски районашка массехкаьза яьхай завода коллективо совгIаташ тела моттигаш. Завода трибуна тIара дукхаза доккхал а деш яьхай шоай хьинарена къахьегамца коллективо доахача толамашта юкъе доккха дакъа лаьцача дукхача производственнийй нIераш. Царна юкъе ба хололильни блока машинист Корнгов Махьмад, компрессорни станце воккхагIа вола машинист Алексеев Валерий, технологически оборудованена ремонт ю слесарь Редькин Георгий, товарно - бийдела участка оператор Земцова Зинаида, коммунисташ И. И. Булимов, вай республика мехкдаьтта промышленноста заслуженни балхахо А. А. Совдатов, Л. А. Мажева, З. Д. Бабатов, А. И. Шевченко, кхыбараш.

Къахьегама яхье хьалха латт коммунисташ новкъостий Б. М. Барнихов, А. В. Семенихин, В. И. Чирков керте болча №№ 1, 3 йолча комбинированни товарно-бийдала участкай коллективаш.

ИттлагIча пятилетка шераш белгала да завода къахьегамхошта, цуя ерригача коллектива предприяте материально-технически база дIадо эрганьякха тоаярца, къахьегамхой вахара хьал цахаддаш лакхдаларца, наха чубахача моттигий проблема къоастаярца.

Завода кулгалхоша лххача бесса, хIанз бац уккхаза квартираш чIоагIа эшаш болаш нах. Берригa газ чакхйоахараш Iалашбеь ба хIанз хIара дезалхочое 9 квадратни метр майда а кхоачаш йолча квартирашца. Детиьц хIанз берий бешамашкий ясленаши дIаэцац яхаш а. Хьалъяьй дукха моттигаш йола дика тоаяь хIанзарча ханара берий комбинат, новкоша рьза а болаш хьанхувал уккхаза бераш.

Керттерча даькъе къоастадаь даьнял болхлой заводе хьанхувларен болх баьлча юха цIенкхуваларен дош. Лакс тIа болх беш я дукха нах чукхоша «Икарус» яха комфортабельни автобусаш кхыча маршех йола машинаши. Цхьабакъда, уккхаза дерригa а хилац вIаштIехье. Завод транспортаца Iалашъеча МалгIабикен Сунженски автотранспортни предприятей бехкагIа автобусаш хьалха тIехьаювлаш а цхьаза вIалла ца йоагIаш а моттигаш нийслу. Кхетадеш да цу гIулакхашта газ чакхйоахараш рьаза хила йиш йоацилга. Хетаргахьа, уж кхоачамбоараш дIададара оарцагIбергба цIераш лаьхача транспортни предприятей кулгалхой.

Дукха халонаш лоа предприяте производство надрашца Iалашъяра даькъе а. Цу гIулакха Iоттараш ю заводе «Севкавгазпереработка» объединенежа, цо надраш хIоанта кийчъяр бахьан долаш.

Иштта халонаш йоллашe а, тIаргIертта пятилетка кхоачаш а яь, баха боагIача бесса накъагIоргба Вознесенски газ чакхйоахараш Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда.

А. КУНИМОВ.

ТОЛАМАШ ДОАХ

КПСС XXVI съезда сийленца накъабахар дукха шерра социалистически ядь а йоаржаяь къахьегаш я «Грознефть» объединенена чуйоагIача буруъ тохара балхий Грозненски управлене хьалхалатта бурувдеттарий бригадаш.

Къаьстта белгальнкха йоагIа А. Керимова кулгалду бригада. Шийна ядь лелаеча бригадал дукха хьалха я из. Цу бригадо декхар тIанийцад лхьан шерен вх шерен кIеж етташ йола скважина промысловикашка дIаяла аьнна.

Керимова кулгалду бригада Тийрка върда оагIорахьара доалла мехкдаьтта хьалха хьадийлачарца я.

Белгалдаьккха доагIа вай юкъарча бригада 1979-ча шера 6-ча октябре буруъ тохара иттлагIча пятилетка план кхоачашъяр, цунца цхьана паттаьялххена 217 эзар сом пайда а беш.

Д. 'АВАЕВ,
Грозненски УБР воккхагIвола инженер.

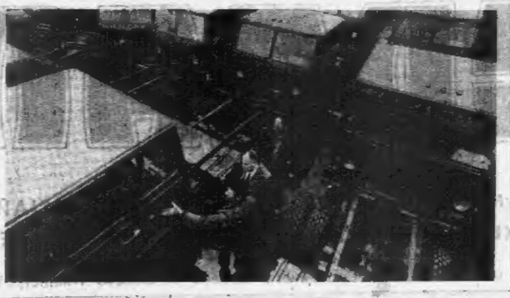

БОЛХ СИХАГIА БЕШ ХИЛЧА...

Гудермесски локомотивни депо ремонтни цехе дукха ха йоаццаш хиннача оперативни совещане даьха лоацаш мел хиннача цхьа барт а болаш боцадир компрессорни отделене слесарь И. Лунарев административни бехктохкаме озев цунна премия ца елем. Из хIана дар аьлча? цо ремонтяь № 3836 йола тепловоз компрессор еха а еха накъаьъ юкъе болх ца беш сецар.

ЛаьрхIа йолча комиссе белгалдаьккхар локомотив тIа йодаш йола трубка лерттIа дIа ца чIоагIъяр бахьан долаш локомотив планагIа ца йоагIашe а ремонте яхай аьнна.

Уж кхоачамбоацараш гуча даха торо хулийт къахьегама дикала тIахьожам лоаттабера йола комплексни система (КСУКТ) хаддаза болх беш хиларо. — ХIара сага а бIарччача коллектива а къахьегам дика хьагойт цу система.

Тха коллективе КСУКТ бокъонца балха юкъейоалаяьяннай соахка. Дукха ца гош гучабаьлар цеха бевина пайда. Цу гIулакхо кIезигдаьд планагIа йоацаш тепловозашта ремонт ерга, болх ца беш йоакха ха лоацъеннай, хIаьта иштта кIезигденнац агрегаташ йохилга.

Къаьстта бехктохкаме я Iан замалахьа болх бу ха. Тха керттера декхар да локомотивни пари тIехдиначa технически хьале хилийтар. Цудухьа тхо хIанз хьалхарчa даькъе тхоай ремонтни база чIоагIъеш да локомотивийн тешшаме болх беш хилар цунах тийша долга кхета а деш.

Цу даькъе еш йолча поточни линеех пайда эц предприяте рационализатораша а. Цар дукха къахьег къахьегама хьалаш тоадаран технологически процессаш дикагIча хьалаш тIа яхаран, лоацца аьлча, цу гIулакхо гIо ду тепловозашта еш йола ремонт дикагIа хилийтара.

Депо дикагIболча новаторашта юкъера белгалбаха боагIа керттера механик Каменкин Николай, мастер Рожков Петр, инженер Гаркушин Виктор, иштта кхыбараш.

Локомотиваш товечара кхоачамбоацараш гучадахара боккха болх чакхбоаккх ремонта дикалга хьожаш йолча общественни инспекторий совета. Совето, ше беш бола болх эффективнегIа хилийтар дукха, цIаьхха тохкаш ду ремонтни балха. Цу гIулакхо гIо ду тепловозаш безалла ший хиннахьа хьалхайтара.

Ремонта дикалга хьожаш болча общественни инспекторашта юкъе дикагIчарех лаьрхIа безаш ба подъемочни ремонт ета, цеха воккхагIвола мастер Ходов Сергей, слесараш Ярцев Янов, Канаев Лема, Курбанов Надир. Цар ремонтиина балла тIа бешца хилийтара доккха гIо ду.

Тха предприяте иштта боккха теркам тIаухийт хьехамчий балха а. Къахьегама ветеранаша дукхача шерашка Iомаь шоай йоккха опыт кхаьрша дIалу къонахарна, шоай говзал йоагIача бесса караерзаяра гIо ду цар кагирхошта. Цу тайпарча хьехамчех ба слесараш Боков Александр, Шестаков Павел, Мышев Петр, кхыбараш.

Еш йола ремонт дикагIа хилийтара гарантийни путевкаш кийчъе лаьрхIа да тхо. Цу путевкашка хьайоахаш талонаш йоахк, хIаьта цу талонаш тIа машинисташа шоаш наькъа болхача хана шоашта ведена кхоачамбоацараш а хилча бакъахьа хетараш а дIаяздергда. Цу гIулакхо гIо дергда ремонтниашта гучадаьнна кхоачамбоацараш цу сахьате дIадаха.

А. КУХНО,
депо начальника ремонт яра гIулакха вола заместитель.

А. ГИННО,
Гудермесски «Красное знамя» газета болхло.

Гуржийски ССР. «ХIара денна задани совйоахаш болх бе! ХIара балха моттиге — эггара тIехэффективность, тIехдинна!» Цу тайпарча девизагIа къахьегаш я КПСС XXVI съезда сийна къахьегаш вахте эгта Орджоникидзе цIерагIча Кутаисски автомобильни завода коллектив.

Уккхаза хиннача отчетно-хоржамий партийни конференце белгалдаьккхар пхе шера задани сентябрь бутт юкъе кхаьчача хана кхоачаш а яь техкаш лаьгI ца еш кутаисски автомобилестроителаш дIано къахьегаш хилар. ТIанийцача доккхагIдолча декхараша хьаььоих укх шера планал совгIа КАЗ-608В яха 150 автотегач арахеца уж лаьрхIа хилар. Съезда хьалхарча вахта эвангарде ба коммунисташ. Социалистически ядь юкъедаккхад мехка хьалхалаттача коллективай опытагIа мел Iоадаь дикагIдар. Предприяте хIара денна ядь итогаш ю. цу хала алкха производственни хьокхамаш теркалда ца Iеш кхетами балха хьал а чоте лоац. Шерра яьржай профессешка хьенжка йола ядь. Пайда эц моральни материальни совгIаташ лаьра эффективни йолча формаех, лелаю болхлочун говзала конкурсаш, кхом бара лицевой счеташ.

Завода партионни белхи керттера лостам хинна дIаеттаб дикал бахьан долаш лоаттабу къовсам. Предприяте 65 процент продукци сийлаь пхисбарг тIалитташ я.

Кутаисски автозавод — доккхий новкьаш кхуьаш йола автомобильни поезраш хьаяра специализаци еш йола йоккха комплексни предприяти я. ХIанз автозаводаш КАЗ-4540 яха керда дикагIа тоаьча моделагIа йола машинаш серийни арахеца кийчлуш ба.

СУРТА ТIА: КАЗ-608В яха пачхахьалихен дикала Знак тIалатта кутаисски автомобилаш заказчикашта дIахьийта кийча я.

А. РУХАДЗЕ сурт. ТАСС фотохроника.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхьарча Совета Президиума

У К А З

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхьарча Совета Президиума Указага хьежна дукхадах шерашка кIеа къахьегарах къахьегама карагIдаьлнадий, хин бода СССР Лаккхьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ:

«Грозгорводо» яхача тресте гIолла:

Иванова Дора Назаровнана — контролера.
Светкина Елена Алексеевнана — контролера.
Левкина Мария Ивановнана — слесара.
Юмангулова Нурбика Хасамутдиновнана — слесара.
Сундиева Мария Андреевнана — пенсионерлана.
Терских Нина Федоровнана — кассира.
Кругликов Александр Михайловича — шофера.
Заглубоцкая Раиса Тихоновнана — слесара.
Алиева Етар Алиевнана — диспетчера.
Лукьянова Евдокия Автеевнана — диспетчера.
Тимошина Раиса Федоровнана — слесара.
Гладкина Мария Прокопьевнана — слесара.
Погосян Елена Михайловнана — пенсионерлана.

«Грознефтегаз» яхача мехкадаьттегазови управлене гIолла:

Кузнецова Антонина Семеновнана — оператора.
Ляпирев Дмитрий Ивановича — инженера.
Селиванова Нина Николаевнана — машиниста.

Грозненски автомобилийн гIолла:

Бойченко Анна Андреевнана — кладовщица.
Титов Артем Варфоломеевича — маляра.

«Чеченингушсельбобыт» универсальни управлене гIолла:

Веретенникова Анастасия Архиповнана — болхлочов.
Дудниева Прасковья Федоровнана — болхлочов.
Мальцев Владимир Павловича — отдела начальника.
Нечаева Раиса Ильиничнана — склада заведующена.

Спиридонова Мария Тимофеевнана — болхлочов.

«Чечингушнефтестрой» треста ПМК-223 гIолла:

Папуршев Межида — пенсионера.
Гаиев Хьамет Эльмурзаевича — пенсионера.
Иванченко Иван Дмитриевича — каменщика.
Яхиева Совдата — пенсионерлана.

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-4 гIолла:

Аверкин Петр Тихоновича — болхлочов.
Байтыкина Валентина Ивановнана — пенсионерлана.
Блазарь Анна Никитичнана — болхлочов.
Вроховицкая Надежда Ивановнана — болхлочов.
Васильева Мария Андреевнана — малара.
Гоголь Дмитрий Петровича — мастера.
Гаптылгиров Марьята — штукатура.
Лука Иван Денисовича — болхлочов.
Кубко Михаил Андреевича — плотника.
Липинский Иван Андреевича — штукатура.
Махаринский Поливкт Федоровича — арматурщика.
Миронова Анна Васильевнана — болхлочов.
Пигида Елена Васильевнана — инспектора.
Пулина Надежда Иосифовнана — каменщика.
Решетко Наталья Назаровнана — маляра.
Сидорова Екатерина Андреевнана — болхлочов.
Фейгин Семен Яковлевича — воккхагIвола инженера.

№ 58 йолча школерча школе гIолла:

Ковтуненко Геннадий Федоровича — хьехархочов.
Зайцев Андрей Алексеевича — хьехархочов.
Федорова Людмила Семеновнана — хьехархочов.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный.
1980 шу, 28 ноябрь.

ХЬИНАР ДОЛА САГ

Сийлахь-боккха Даймехка тIом чакхбаьлла массехк шу дар. Ма эшша техника йоацаш дукхагIа дола балхаш кулг-кара дора юрта боахаме. Цу халача хана тракторни бригаде прицепщик волаш болх бе волавелар Ваха.

— Цlаккха а кхийтургвац сона Кулишов Владимир. Из тракторист вар, хIаьта со — цун прицепщик. Дас санна дика хьехамаш телаш, гIулакхаца новкъостал деш гIо дора цо. сона прицепщика, трактористa говзал караерзае, — дагалуш хIанз Вахас. — Цо новкъостал даь вахар со трактористий курсашка деша а.

Цу хана дена ше херкча кхаш лeладечун професси хаддаза лакхъеш хьа а воагIа. Масала, болх беш е сарахьа дешаш юкъера школа, заочно дешаш Серноводскера юрта боахама техникум чакхъяьккхар. Цул тIехьагIа массехк шера Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе болх бир механик-контролер волаш.

Хьалхашка латта декхараш, тIадилла моллагIа гIулакх хала хиларах толамца кхоачашдеш а, хьамала къахьегаш а волга гуш болча совхоза кулгалхоша тIехьара механически мастерсе кулгалде оттаву из.

Токарни, аьшкахьарий, сварочни, моторни, аккумуляторни, электросистема тоаю, кхыйола дукха цехаш я мастерске. Цхьатарра яц цига къахьегача наькха оамалаш а. Цунца цхьана дика Iомаваь цо мастерске болх бу хIара саг. Цудухьа атта карагIдоал цунна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара мастерске коллектива оарцагIъяккха. ХIаьта ший коллектива, шийца болх беча хIара сага теттара раьза а ва из.

— Хьинаре, къахьегама тIера болаш шоай балха товзанчаш ба соца цхьайна мастерске болх бу нах. Цlераш яха лов сона дикагIчарна юкъе, дикагIа барий. Уж ба: токарь Таллитов Саланди, аьшкахьар Курмаев Iумар, кочегар Дацуев Баудин, — йоах Магомадов Вахас.

КПСС XXVI съезда дика накъабахар дукха вай мехкаьржача социалистически ядье хьинаре дакъа доацаш. ХIаьта «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра дола керттера лостамаш» дег тIара къобалдеш бола мастерсе болхлой, техника ма хулла сихагIен дикагIен тоаяра шоай ерригa уйла тIаяхийта къахьегаш ба хIанз. Цар дош деннад тракторaш, тIехьаюэзаш йола инвентарь КПСС XXVI съезд йолалуча дийнахьа тоа а яь кийчоп мугIаре дIаоттае. Денна дош шоай новкъосташа кхоачашдергдаларах шеко яц Магомадов Вахий.

А. ЗАИНУТДИНОВ.

МОСКВА. Столица Ворошиловски районе Москва яхача хина тIагIолла доккха тIий тулаш я Мостотреста № 4 йолча Мостотряда коллектив. Ах километр доллача цо вIашагIхоттаргъя «Щукинская» метро станцен Строгино яха нах баха керда массивни, хIаьта балача наха цунах йоккха пайгIато а яргья.

СУРТА ТIА: Москва яхача хина тIагIолла тулаш латта керда тIий.

В. КОШЕВОЙ сурт. ТАСС фотохроника.

Саг ший кхела да ва

IИЛМЕИ ДИИ ЦХЬАНА ТАРЛУРГДОЛАШ ДАЦ

Динеи дин идеологенеи кIоарга кризис тIаоттира керттера социальни бахьан Iилма - технически революцица а дегIаенача социализма хьалашка цунах доаллача социальни беркатаца а дувзадейна да. Iилмо яхаро дин хьехами шоайла нийсса вIашдухьал хинна ца Iеш, цхьана тарлургдоацаш а да. Социальни прогресса истори — из да дин боадонен бIарчча дуне нийса ца кхетадайта гIерташ низ баран духьала бокъонца долаш дар Iилман наькъаца тохкамбе бокъо хилар дукха лоаттабеча къовсама истори.

Iилмен дин, хIаране къаьстинъаьста, шо-шоай тайпара кхетадайта гIерт бIарчча дуне, укх дунен тIара сага моттиг, бокъонца долаш дар а цун мах а. Цунах оал мировоззрени.

Бокъонца хила ма доагIара дола хIама а доархIаш марксистски хьехамо, атеистически мировоззрене бакъдац материальни естественни дуне мара. Матери я эггара хьалха хьахинар а массаза хургъяр а, из хьаккхлаш а дIайоаккхалургйолаш а яц. Дуне доэзa йиш йолаш да, сага хьакъал доллача хIамал низ болашагIа, массанахьа а кхоачаш да. Дин мировоззрене эггара хьалха хьахинна а даим хургволаш а лоархI даьла; матери, дуне — цул тIехьагIа, хакна хьахинна, дала хьакхелла хIамаш. Дуне дала хьакхелла а цо доал деш а да йоах. ХIаьта вож дуне даьла къайле я, довза йиш йоацаш да, сага хьакъал дIакхоачаргдац из довза, йоах. Кхыметтел хIаманна духтIаваьла хIама Iомаде гIертар шайтIал лоархI, къа да йоах.

Нагахьа санна Iилмо хьалдача фактех, Iилман экспериментах, бокъонца техкача, вахаро, практико бакъяьйта выводех кос-гIортелга йойяхь, дино кос - гIортилга ю хетаргахьа хьадагалийцача хIамаех. Iилман уйлан керттерча принципех цхьаьне дIадех цхьаккха хIама практикеца тохкаш тийша тIа ца эцилга.

Дин хьехам Iилман знаьнева духьала хилар гуш да цхьаьккхане а сага Iилман наькъаца дуне бокъонна Iомадаро (опытеи хьакъален дарда тIа) даьла къайленех йола «эггара лакхера истина» а лоархIаш дино хьехачун тайпара йоаца, кхыкхе уйла дег чу йоссаю дунеах. Дин положенеш Iилман выводашца цхьанна а тайпара тарлуш яц. Кхыча дешашца аьлча, «наькха хIара деннарча вахаре царна доал деш хинна гонахьара наваш фантастически IиндаргIа санна цар кертошка бесса» дя е фанташа а, е кхыча бахьанашца а бакъбаь хьаоттабе йиш йолаш бац.

МоллагIча дин чухь шаьра хьагучаюолаш ши тенденци ю: цхьан оагIорахьара ди бахьан долаш кхетам тIехьашка боаккхилга, вокх оагIорахьара динах болча тешаман кхетамаш юкъе тоам бе гIертилга. хIана аьлча ди массаза а гIийртаб сага кхетам дин мукъагIа бахийта, «дала яхар кхоачашдара чуоттабе».

Дино эггара хьалха шийх тешачунгара дIадех са теделга, курал юталга, кхетам нхааонаге, дукха уйлаш е ца гIертилга. Ди яхар кхетам Iадда Iе безаш дола дош да. Iилман коммунизмана тард еллача сийлахь - воккхача К. Маркса укх тайпара яьшхай кхетамаш динан юкъера соотношени: «Белгалара моллагIа цхьа мокк кхьча мехкашкарча даьлашта болаш санна, кхетамо мокк моллагIча дала в я цун дIахора вахар кхоачалуш йола моттиг» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Юкхьацарча произведенешцара. М., 1956 ш., оагI. 98).

ХIаьта вахар-м дегIа ма ихадий. практикен Iилман знанеш хьаIайнай, хIама ца хоаш хинна адамаш хIамаш Iомадеш хьанхад.

Воккхача христианскин богослова Фома Аквинске, динах бола тешам чIоагIбар духьа Iилмах пайда эца а гIерташ, хьакхайнадаьл. кхетам дина духьала хила йиш ца хилар а цунах дин эстинаш йовзийташ чIоагIъяйташи йолча средствах санна пайда эца боагIаш хилар а. Уккхаза керттера принцип я динан кхетамаш юкъера «бувзам». Из «бувзам» вIаштIехьбоакх кхетама довзуа оттадарен духтIаваьла ца а гIерташ дин догма тIаэцарен принципагIа.

Иззамо йринцип лелаю хIанзарча мирд воехача мурдий тоабаех болча идеологаш а. ХIанзарча мюридизма культ лелаечар мурдаш гуллбеннача моттигашка кастакасте ювц Адамах йола укх тайпара легенда, къаьстта а нагахьа санна цига кагирхой хилча: «Цкъа, адамаш хьадаьнна вай да Адам волча кхо дика хIама деннад — ди, хьаькъал, сабар, — цар хьалтад цунга шоаех малагIа тIаэца безам ба хьа аьнна. Адама вIалла уйла а ца еш, жоп деннад, ше ди хорж аьнна. ТIаккха хьаькъалю аьннад дийцаре къаьста даха йиш йолаш дац ше, ди хержачунца Iерга со аьнна. Цунца тIехьа сабаро а дIахийкадьд, динеи хьаькъалцен доацаш дола вахар дезац шийна, аьнна. Иштта дикагIдолча кхаь хIаман да а хинна дIаэттав Адам, хIаьта Адамгара тIехьаленна цхьадад уж банъ динах болча берригача бусалба нахага».

Цу легендах мурдаша харцахьа выводаш ю хьатIакхуш дола ноахалаш Iомадара: бокъонца дег тIара тешаш вола бусалба саг мара хургвац хьакъал долен дикен саг: кIезига бола дала хержараш мара бац даьлай къайленаш ха йиш йолаш, даьла новкъосталца мара кхоачалургвац, кхелачо хьулаль йоахкача дунен къайленашка; дуне довзара бола аляха цхьа никъ — из кIоаргга, дег чу бижа ди, далла гIулакх дари хаддаза ламазаш дари.

Мюридизма идеологаша шоай мурдашта хьех, ерригa знанеш духьювла алкха цаI бола хьаст хила йиш яц Дин-исламни шейхаша яздаь жайнаши мара, яхаш. Долче, йоах цар, Iилманна гучадаьнараш, Iилма - технически революцена карагIдаьннараш, бIарчча хьанийцача хIанзара Iилман прогресс даьла эзарца мара хила йиш йолаш яц. ХIанзарча ерригача естественно - Iилман открытееш технически карагIдаьннарех дола хIамаш, йоах цар, кедам хьадоладеннача вихье а Мухьмад-пайхамар ваьхача хана а тIехьа шейхаша хьаьлна а жайнаш тIа — ислама дезача книжкаш тIа дIаяздаь а да.

Тахан, мюридизма идеологаш мифологизаци е гIерт космически полеташта а, саг Бетта тIа Iохара а, клинически IожалагIа венна саг юха дийлвеш керда доги кхыйола маьженешца уттаеш йолча хIанзарча медицинана карагIдаьннарашта а. ХIанзчул дукха а хьалхагIа цхьан оалиха — АллахIа доттагIчо яьхад яхаш шоаш дувцар бакъде гIерт уж, тIеххьарча замалахьа, къематдн гаргакхачача хана, сага кулг Беттага хьаьхача а мег, цудухьа хIанз из вайна бIаргагучча кхоачаш а хиннад, яхаш. Е йоах цар, хIаккхо, цхьаькха лоакха тIа аьннад, зама йоалача хана шоашта тара — сага тара хIама хьакхолла а на дийнъе а хьожаргба нах. Цхьабакъда, шоай са теду цар, из-м АллахIа дайтаргдацар, нохчаш деш ше хиларах из тайпа акь доаца хIама де адамле гIертаргъяле а. Акха а сий доаца а хIамаш дукха нийслургда наькха вахаре, ха дIа ме йода дукхагIа а, хIана аьлча зама йоала ха гаргакхаьчай.

Мурдий тхьамадаш хIанзара кагирхой тешабе гIерт исламо знанеш Iомаелга а делилга а могадеш хиларах. ХIанзарча хьалашка дезала яхаш хьех цар, цхьабакъда, хьехан дунен къайленаш йовзийтар, къахьегамхоштa долча гIулакха дуне эргадаккхари уккхаза, лаьттан тIара вахар тоадайтари духьа-м.

Ортодоксальни, классически христианстван хIанзарча мюридизман юкъа, цхьатара ду хила йиш я аьнна хеталу Iилманцарчен Iилман знанецарчен цар гIулакхашка дийлача. Цар юкъьанцарча христианства а, юкъерча бIаьшеренашкарча католизма а, хIанзарча мюридизма а юкъара хIама да цар реакционни маIан а антинаучни лостам а.

Халкъий историяша а Iилман вахаререча а факташа тешал ду, динен дегIаухача Iилманен юкъера гIулакхаш шIаьхха а тоам болаши барт болаши ца хинна хилара, кхыча бесса, уж белгалдаьннa хиннад царна юкъе цIанкха а лаьгI ца луш, ца соцаш даьттача къовсамца. Iилман знане ше бакъ хилар хьа а хьехкад, адамаш теша а дьд дина харцонцех Iилманна духьаларча цун гIулакхашкен машар боацаш лоаттабаьча къовсаме. Iилман чухь бокъонца бакъ лархIац практике тешшаме бакъдаь хьахьенкар мара. Овлангара деза Iилман моастагIа ба ди.

Католически килса керте лаьттача папа Павел II-чо XV бIаьшерехье а аьннад: «Iилма хIалакде деза дино, хIана аьлча дин моастагIа да из». Деникински эскара гаргехк нах бовзаш лелача кIайча казаки бандаски 1919 шера Ведана районе шариатски эмирство вIашэтIъелла хинначa Узун-Хьажас хьаьхкайкадаьд аьрдехьара аьттехьа йоазув деш мел бараш, иштта аьлча, советски школе деша мел бигIараш, хьалъахкаш боабар духьа шуьшаш деш ва ше, аьнна.

Боккхий Iилмахой лувцаран бовбаран шоайла ядь лелаеш хиннай масе хана динашта керте лаьттараша. Iилманна, знанешта тIаккхер доккха къа да, хIаьта знанешайтIашкара даьнна зулам да яхаш кхайкадаьд цар.

ХIаьта тайп - тайпарча мехкашка дина керте латтараша дийхна, хIалакдаь, доагадаь Iилман книжкаш меллад! Бусалба наха лоархIаш волча вшъ халифах цаI хиннача Омара, Египет а яьккха, античин дунен культурни центрех цаI — Александрия ше хьалаьцача приказ деннад антични цивилизаце ше морг кхы цхьаькха йоацаш хинна гIоръянна александрийски библиотека цIе техе йоагае аьнна. Кхы къар ца луш цу тIа а яьхад цо: «Бусалба наха ха дезаш мел дола хIама къорIа тIа долаш да: хIаьта, нагахье санна КъорIа тIа доацар цар тIа даlе, тIаккха хIаьта-вета ба уж книжкаш эшаш дац баьъ ди лелаберашта».

Цу тайппара, Iилмеи дин «барта дахарах» е «бувзам хиларах» долча кхьиеттел цу кIезигача масалий анализ йича а гу вайна, ди лелаберашa Iилманен динен юкъе машар бе, уж цхьана тарде гIерташ лелаечох хIама хургдоацилга.

Халкъа юкъера ирадаьннача хьакъалеча кицо аьннад: «дино — знанеш харцъю; знанеша — ди харцбу; знани — из низ ба: ди — из низ ца хилар да». Ди дIабаргхьарах латт цун кхоане, Iилман, знаней кхоане, ше дарра аьлча, доазув доацаш я.

М. МУСТАФИНОВ,
Нохч - ГIалгIай истори, социологе, филологе, Iилма - тохкама института воккхагIвола Iилман болхло; философски Iилмай кандидат.

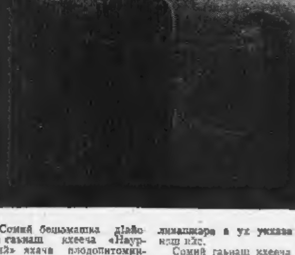

Сомий бешьмашка дІайогІа гаьнаш кхеча «Наурский» яхача плодопитомнически совхозо кхоачащьый шен шера план. ИттлагІча пятилетке совхоза къахьегамахой 1 миллионни 950 эзари га кхес езаш бер, хІаьта кхеьраш дукха а тІех я.

Шоай продукци цар йохк республикерча сомий бешемаш лелаеча дукхача боахамашка, лоалахарча республикашкара а ух укхаза гьанаш кІс.

Сомий гаьнаш кхеча хьинаре къахьегаш ба КПСС членаш З. Минаева, А. Зуева, бригада член Н. Колесников, кхыбараш.

СУРТА ТІА: звено членаша боахамашка дІайогІа кийчъеча гаьнашка хьожаш ва совхоза керттера агроном С. У. Тепсуркаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

БОЛХ ТОАБАЬБ

Тха совхоза хьайбаш леладераша иттлагІча пятилетка а 1980 шера а планаш тІехкхоачашъяьй. Из толам баккхара совхоза ерригача коллективо хьинаре къахьийгад. ХІанз цхьа гІаьагІа санна хет районии а республикански а газеташ тІа оаха во болх бу яхаш дувцаш хиннилга дагадехачи.

ХІаьта из критика тхона с а боагІаш йоре. Хьайбаш леладераша 9-ча пятилетке масса долча тьоккхамий паччахьалкхен план кхоачашъяьяцар. Кхьча бесса да укх пятилетке тха гІулакхаш. Тхо паччахьалкхенга 8220 тонн шура йоккха езаш дар, 1980 шера 20 ноябрь хьатІакхоачаш ехкай 9115 тонн. Иштта тІехкхоачашъяьй дулх доккхара план. 1980 тонн дулх доккха дезаш хиннача 2567 тонн дехкад.

Хьайбай продукци алсамъяьккхара доархІаме гІулакх да зооветеринарни служба лерттІа болх белга. Тха специалисташа шоашта тІадилла декхар дикка кхоачашду ала деза.

ТІехьарча шерашка хьайбаш леладеча бу селекционни болх дикка тоабеннаб тха совхозе. Цунга хьежжа хьайбай фу а товлу. Тха совхозо фу тоадаь хьадоладаь хьайбаш республике чІоагІа хоатташ а эцаш а да.

Укхаза хьинаре къахьегаш ба зоотехник - селекционер Л. Д. Ляликова, хьаккарч лелаеча ферма бригадир П. И. Быковец, хьайбаш кхоабача ферма бригадир И. И. Крылов.

Къаьстта белгалбаха беза мажа хьаккарч лелаю кІалнах: Телегина Мария, Глушкова Елена, Пирогова Валентина. Цу свинаркаше хІара шера ваар соагІа хурск хьалкхею, хьаккарч хьакъоастаеча хана хІаралр 15 килограмм мага дІакхоачаш хул, планагІа 13 килограмм мара йоацаш.

Укх шера республике яьржача социалистически яхье массаза а котало йоахаш хьайоагІа Глушкова Елена. Из санна хьинар дола болхлой ба тха боахамга толамаш доахийтараш. Пхе шера планагІа 26300 хурск хьалкхее езаш дар тхо, хьалкхеяраш — 38000 хурск, укх шера планагІа 5350 хурск хила езар, — 20 ноябрь хьатІакхоачаш йолаш яр 7050.

Толамаш дахара чІоагІа къахьийгад хьаккарч лелараша. Хьаккарч ший хаинахьа кхаьбай, помещенеш цІена ловттаьй. Пхе шера совхоза геттара дукха балхаш даьд уж лелаяра хьалаш тоадара, хьал а ль болх бе йоаллийтай шт свинарник-маточник, уж кхаба цхьаькха ферма хьалъяьй. Хьаккарч аральха лелаяра моттигаш хьалъеш латт. Хьаккерчашта доакъар дуллилга, уж чуйоахка моттигаш цІенъелга механизаци яь да.

Хьаккарч лелаеча санна дикка дац хьайбаш леладечара тха гІулакх. Из тахан цхьан дийнахьа хинна хІама дац. 1967 шера денз 1975 шу хьатІакхачалца паччахьалкхенга шура йохкара план кхоачаш ца еш хьайоагІар тха совхоз, хьайбай фу тоадара балхаш геттара эсала лелар, шинараш лерттІа Іо ца деттар бахьан доацаш хьайбай продукци алсамъялацар.

1975 шера долаелар тхо дикагІча фух дола шинараш хьакъестаде, хьалхагІа баха шера дикача доахах дола 50 шинар хьакъоастадора, цул тІехьагІа хІара шера 200 хеража дальлар тхо. ХІанз вхийча боахамашка дохка а диначча фух дола доахан да тха.

Иштта тІа-тІа тоадеш, дикагІа хилар тха деттача доахана Іулаш. Кхо-дикь шу хьалха хІара кхоабача Іаттагара 1507 килограмм шура яьккха яле, хІанз из хьоккам дикка лакхбеннаб — 2000 килограммал соагІа.

Хьайбаш леладеча хьинаре къахьегаш ба А. Музаева, П. Гойтемирова, Д. Альбукаева, Л. Азармаева, М. Сатуева. Царех хІаране фуражни цхьан Іаттагара 3000 килограмм соагІа шура яьккхай.

Иштта дикка болх беш ба скотникаш А. Мамашев, З. Тагиров. Цар деннен бусти кхоабача хІара Іатта 600 грамм соагІа доал ІотІакхет.

КПСС XXVI съезда сийна яьржача социалистически яхьа хьалха латтача тха совхоза хьайбаш леладераша доккхий социалистически декхараш тІаийцад. Укх шера план 610 тонн йолаш 630 тонн дулх, план 1900 тонн йолаш 1930 тонн шура йохкарьл, планал соагІа кхо эзар гаргга хьакхий хурск хьалкхеергья, иштта дукхагІа хурда Іаьсий. Цул соагІа совхоза хьайбаш леладераша лерхІ 1981 шера цхьоалагІча квартала план хьамсарча парте съезд хьасллаш кхоачашъе.

ТІаийца доккхий социалистически декхараш кхоачашде вІаштІехьдаргда хьайбаш лерттІа Іаьгара доахе. Цу гІулакха совхозе 9000 тонн силос, 1000 тонн йол, 3400 тонн концентрированни доакъар, 2000 тонн чІ Іалащдаьд. ХІаьта а деронга Іалащдаьча доакъаро 81 процент мара кхоачам бац тхона. Цудухьа ма хулла йолча торонех дикагІа пайда эца гІертаж чІоагІа къахьег оаха. Ца хаддаш болх беш я доакъар кийчду цехаш, чаи силоси вІашагІтехха смесь, муж кийчбу. Деттача доахана хьокха 35—40 тонн моакка кхухь хІара дийнахьа.

Доакъар кийчдеча дикка болх беш ва фуражер Дикаев, доакъара цеха болхло Гладкова, слесарь Гехаев. Ший хаинахьа доакъар хьатІаувзаш ба трактористаш А. Рашидов, Н. Матхаджиев, Э. Азармаев, М. Люмнев.

Цхьадола толамаш оаха даьха дале а, хьайбай продукци кхы а алсамъяьккхаре де мел дезар тхо дах даьннад ала йиш яц. Дукха дІаьхьест Іулацара доахан, хьаккарч, хІара кхоабача Іаттагара йоаккхар лаьрхІача кІезига шура йоаккх, деннен бусе ІотІакхетар лаьрхІача доал тоьам бе йиш йолаш ІотІакхетац.

С. ХАСИЕВ,
Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза керттера зоотехник.

ДИКАЧА НАХАХ

ШИЙ БАЛХА ГОВЗАНЧА

«Шалинский» совхозе цІи хезза механизатор, ший гІулакха бокъонца говзанча ва коммунист Абдуллаев Саламу. Къахьегама чІоагІа тІера, ахь-задел долаш, новкъоста эшача минуте оарцагІваьла кийча хилеро давеккхад цун сий.

...Тиъаь пхиъ шу гаргта хальянай цо лаьттанца болх бу. Дика Іомаьй цо ший професси, ала хІама доацаш дика йовз юртбоахама культураш лелаяра агротехника, къаьстта дика Іомавеннав из хьажкІий лакха хьувзаьм кхебе. Цо хІара гектара тІара шовзткъа а кхы соагІа а центнер чуэц.

Иштта дика Іемав из свеклаш лелае а. Совхозе хьажкІаш лелаеча механизаци е лаьрхІача хьалле тІадилла мегаргда из атта доаца гІулакх аьнна хаттар эттар. Шеко е йоацаш массане а ала Саламу санна цу гІулакха цхьаннене ма яргьяц.

Иштта, 1978 шера совхозе хьалха вІашагІъеллар свеклаш лелаю механизированни звено. Механизатораша А. Ваталовцев Р. Абзатовцев агротехнически дикагІа йолча хана лаьтта а аьха, дІайийра свеклаш. Цул соагІа, кердадар юкъе а доаладир: свеклаш дІаюча селкай дискаш хийцар. Цу гІулакхо вІаштІехьдаьккхар свеклай тІи кІорргга а юкъера лоъ а хила езача тайпара хулийташ дІалуалга. МугІараш а тай техача санна кийса дар. Иштта дІайийнача свеклашта оасар де, уж кийлкъа дукха а аттагІа дар.

Барт тайна болх бир звенос, ерригга а агроприемаш ший хаинахьа а дика а чакхъяьхар. Даьча гІулакхага хьежжа хул лаьтто хьалур а. Звенос хІара гектара тІара 465 центнер свеклаш чуийцар, планагІа чуэца лаьрхІараш 200 тонн мара йоацача.

Пятилетка даьлагІча шера звено коллективо йоккха къахьегама котало яьккхар: 250 гектар йолча кхай хІара гектара тІара 525 центнер а йоакхкаш свеклаш чуийцар.

Пятилетка тІехххьара шу С. Абдуллаева звенона атта хиланзар: чІоагІа эттача йокъало дукха хелонаш духьала яьхар. Бакъда, механизатораш халонех ахарабенна тІехьашка баланзар. Шоай говзал, денал йокъале духьалдаьккхар цар.

Звено членаш бо́ча хьожар свеклашка: ший хаинахьа царна обработка йора, удобренеш тувсар, цхьайолча кхай участкашка хий дехкар. Укхаза белгалданнхха деза свеклаш ахкера лоаттабьча къовсаме КПСС член С. Абдуллаев массаза а хьалха лаьтталга. Каст-каста цун комбайна тІа го йиш яр жарара кара тела цІе ьымпел — цо дика болх беш хилара тешал.

Укх шера хьоттам мел хаттув боацаш хиннабале а, механизатораша 450 гектар йолча кхай хІара гектара тІара 450 центнер йоакхкаш хьувзъеи чуийцар шекара свеклаш, планагІа 200 центнер мара йоацача.

Саламу — шера профиль йола механизатор. Гураьха дІадийна ялат чуэцача хана цо комбайна но доац. ТІехьарча итт шера боахаме дукхагІа кІа бардеча механизаторех цаІ волаш хьавоагІа из. Укх шера а бир цо иштта дика болх — планагІа 350 тонн, кІа арда дезаш хиннача цо ший бункер чура 859 тонн кІа деннад. Из Шалински районе ягара лакхагІа бола хьоккам ба.

...Чуйна дьынад кхашнара ялаташ свеклаш. Бакъда, Саламу де хІама а доацаш цІегІа Іохайна вагІац, кхыча механизаторашца цхьана КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте а этта, хургболча хьувзьаьма лерд йолташ ва из: эоб оах, кхашна минеральни удобренеш тувс.

Кхашкара балхаш чакхдаьлча, цунга хьежаш да цхьаьнха а бехктоккхаме гІулакх — тракторийн комбайнийн двигателашта ремонт елга. Из массанена а волга а ховш, классни моторист ва.

Саламу тІехдина производственник хинна а ца Іеш, хьинар дола общественник ва: совхоза парткома член, агитатор. Новкъосташта из дика хьехамча хилярех тарра вовз: къонача механизатораша камаьрша ший балха опыт дІалу цо, лаьтта дукха деза а цун хам бе а уж Іомабу. Тахан цунна уллуе къахьегаш ва цо хьалкхевай иттех зІамига сег. Уж ба хьажкІий лакха хьувкъам кхебу бокъонца бола говзанчаш Агаев Вахит, Бисултанов Іабдул-Малик, Цикмаев ИбрахІам, Эльдаров Мумади, кхыбараш.

Даймехко йоккха мах баьб Саламу хьинаре хьийгача къинц: цуна еннай Ленина, Къахьегама ЦІеча байрахха орденаш, дукха медалаш, кхыдола совгІаташ.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

ТХЬАМКА ЛЕЛАДЕ ІОМАБЕННАБАЦ

Массехи шу даьннад «Заветы Ильича», «Восход», Орджоникидзе цІерагІча колхозашка тхьамка дІадув. Бакъда, дика пайда луча культурана доагІа гІулакх де укхаза хІанз а Іомабеннаб ала йиш яц. Е ха тиллийте дІайогІ рассада, е оасар де бицу, е ший хаинахьа тхьамкий лордаш хьа а яьхе паччахьалкхенга хьалхаре сортах дІадохкац.

Сортага хьежжа мара тхьамках мах ца лулга массанена а хов. Масала, хьалхарча сортах дІачуеннача цхьан килограмма мах 4 соми 75 кепиги ба, диълагІдолча сорта цхьан килограмма мах — цхьа сом.

Тхьамка леладеш бола тха района уж кхо боахам паччахьалкхенга 90 тонн тхьамкий лордаш йохка езаш ба укх шера, бакъда, хІанз хьагучох, тиъаь итт тоннал тІех боалетамаш я. Таханарча дийнахьа цхьан колхозо цхьа килограмм тхьамка дехкадац, цу гІулакха гаьна баха ца безе а — тхьамка дІайийду пункт Алхасте я.

Тхьамка дІайийдеча пункте дІадахьийталехьа сортех къоаста а даь, чІоагІа вІашкатоІаде деза. Ил болх колхозашка хІанз мара дІаболалуш лаьтац, цу тІа геттара ледара а бу из.

Болх хийцца дІа ца бодилга прессаш ца тоилга дац, цу гІулакха бехке ба боахамий специалисташ, цар тхьамкий лордаш сортех къоастаеча хана цхьаккха тайпа тІахьожам лоаттабац. Хьалхара сортах дІачудала мегаргйола лордаш диъалагІча сортах яраш ца вІашагІа эю. Цудухьа деррига тхьамка диъалагІча сортах хул. Иштта беча балхах эе хул боахама шийва а тхьамка леладеш хиннача нах а.

П. ШУМИЛОВ,
Сунженски юрта боахама управление керттера [illegible].

Доазол дехьара

Эфиове Іалаьмаьта сиха кхоачаліе езаш проблема я байдда лийнарий проблема. Сомалийски бІунаша агресси яьча хана вигагІа доазол дехьа дІабигаб Огаденера бака нах. ХІанз Сомалецарча доазон йистерча юрташка вІашагІъекхай юха цІауха нах хьатІаоцарал уж дІайийсбераи йола центраш.

Моттигерча революционни Іаьдала организаца — горадашка бахача нахьа ассоциацеи ахархой ассоциацеи Іалашбу байдда лийна нах чуІеча цІенонца, промышленни предприятешни юртбоахама кооперативашни уж балха уттабу.

СУРТА ТІА: байдда лийнараштa кхачан продукташ дІаекхаш йолча центре.

А. КРЫЛОВНЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

Политически обозревателa заметкаш

КЪАЬГГА ПОЗИЦИИ БАЬДЕ ИНТРИГАШИ

Дукха ха йоацаш официальни визитагІа афгански лидер СССР-е волаш новкъосташа Л. И. Брежневен Бабрак Кармален кулгаш яздаьча «Советски Союзен Афганистана Демократически Республикан Заявлене» тІа цІаьхха а аьннад, регионе нийсъенна проблемаш политически наькъаца хьестае кийча хилярах. Заявлене тІа белгалдаьккхача бесса, дешаш цу тайпара къоастадарга бода никъ арахьара еш йола интервенци соцъярга. Афгански правительствано цун лоалахоштех, - хьалхарча агІонна Пакистала юкъе ДРА правительства 1980 шера 14 мае дьча йойлаш йолча предложеней лерда тІа йоагІаш йола договоренносташ ярга гІолле бодаш ба.

Цул тІахьагІа дІахача хано хьахьеккхад, лоалахой долча мехкашта юкъерча массе оагІорахьарча диалога бокъонца йола а конструктивни а платформа йола майски предложенеш Пакистана керте латтача гІоазараша вІалла терках а ца е гІертаж хилар. ООН кулисашта тІехьашка а исламски конференце Организацие гонц чу хьаьхьа «Афганистана йолча комитетега» а латтача «афгански доци» оалаш долчух хьакъехьарча ерригача делбаташа лерхІаш дар афгански гІулакхаш ДРА правительство юкъе а йоацаш къоастадар да. Цунна цхьана лакхе хьоахалльча предложенеш тІа къьгга дІаьхнад, ДРА халкъа суверенитета даьнъера е цун правительство ца лоархІаш йола цхьаккха а план чакхъяргьяц аьнна.

ХІаьта а пакистански кхычa мехкашцарча гІулакхий министра Ага Шахе ший бІехача уйлан тІара заявлени яьп, положени тоаяра аггара хьалха эца хьал хила деза «Афганистан ший мукъагІа хилари афгански халкъа шийна хетташ йола правительство хила бокъо хиларн» аьнна.

Господина Ага Шахена дагадохийтача бакъахьа да из хьал долаш хилар: Афганистана Демократически Республика ший мукъагІа а, суверенни а, цхьакка а тІема блоках дІакхетанза а, законни революционни правительство йолаш а я.

Лоалахарча Афганистане стабилизаце, ерригга общество апрельски революце коталонаш лоранра гІулакха правительствана гонахьа кхотадалара процесс латтача хана. Пакистана цун доазонцарча районех къонача афгански республикана духьаларча агрессе плацдарм яьй.

ДІа а ца хьоабеш беш бола тІом лоаттабарен дІахо из мохьарабеккхарел дакъо къаьстта роль хьожаяьй Пакистана тІема режима. Из роль цо шийна могар деш ловза а ю, США а Китая а службаша шийна оттаьча сценарецa нийс а еш. Диверсионни бандаш кийчъеш уж ДРА территорена чуухийташи духхьал афгански контрреволюцена гере лоаттадар, Іомаяр, финансировани яр шоашта тІалаьцача Вашингтоно, Пекино, Каиро, Іарбий кхыча реакционни режимаша хьалкхоабе юкъе латтача хьагІаша моргаІъяьккха нах афгански контрреволюционни группировка хинна Іац.

Афганистанерча апрельски революце, 1979 шера декабрь бетта йолаеннача шоллагІча этапах кхаьрал Зия-уль-Хак керте латтача тІема хунто шийна йолча гІойленна пайда ийцар. Цо торо хилийтар геттара кръенна чура проблемаш къестаяр тІехьдаккха. Вашингтонагарен, Пекинагарен шоаш оадо гІо дертхиларах дош даккха, хІаьта иштта байдда Пакистане баха лелача контрреволюционерашта долча гІонна тайп-тайпарча моттигашкара къайлагІа хьаухийтача субсидех шоашта хеттача бесса пайда ийбе.

Цу гІулакха искусственно гІерттаю «байдда бахараш» оалаш барий проблема, цар цІерагІа тайп-тайпарча правительствашкара, дунен халкъашта юкъерча организацешкарен дунихача фондашкарен гІо дех пакистански правительства. Цудухьа «байдда бахараш» духхьал бокъонца революцех байдда баха лелача феодалех, аристократех, ростовщикех, цар хуллаех лаьрхІа Іац. Цу категорена юкъеххухь Іаьдалаша бІешерешка хІалзарча пакистано - афгански доазонел дехьа а сехьа а бувлаш доахаяш жаи доажадеш лела кочевникаш — хьайбаш леладераш, шоай ханаш — доал дераша шоашца дІайига племенни группаш, моастагІий пропагандо Іехабаь баха эзараш бола афганцаш. ДукхагІа средствaш яха гІерташ цар махьарч дегт. «байдда баьх нараш» миллионал тІехбаьнниб яхаш «Монд» яхача французски газето бечa хоамагІа, карарча финансови шера «байдда бахараш» салаш бараштa долча гІонна лаьрхІа Пакистана кхыча мехкашцa хьожаяь средствaш бІаь миллион долларга кхоачаш я.

Цхьабакъда, вовзаш волча пакистански профсоюзни деятела Анис Хашиме ЮНИ яхача индийски агентствана синачa интервью тІа 200 эзар сагал тІех лархІац уж нах, цул соагІа 25 эзар саг шоай мехка юха цІавахa а лоархІ. Со се цу гІулакха гонахьa доацача А. Хашиме яхачох тешаш ва. Цунна тІатохаргда вай, пакистански Іаьдалаша шоай мехка хІаккхьча афганцаш юха цІа ца бахийтара шоай хур деш хилар. КІезига моттигаш яц уж герзашцa духьала а бувлаш Пакистане юхаккхулаш, байдда баьхарий лагерех лораеш йола резервацеш а еш.

«Байдда бахарий» проблема аллха цхьан хаина мара тІеозанзар «сагІа теларий» теркам Зия-уль-Хака персоне. Мукх дивр дунен халкъашта юкъерча реакционни гІоазраштa юкъе цІаьхха цун дьлина хинна сий а. Тахар тІема моарзагІа бага бахача мехка тура хьалаш. Нах Іаьдала раьза ца хилар тІа-тІа совдоалаш хилара бахьанех цаІ дар, къоастадаь аьлча, афгански феодалаша, компродораша, гобаьккха дадаш герзаш а долаш болча цар хуллаша Къулбаседа-Малхбузерча доазонцарча провинцешкен пакистански Велуджистанех наха низаш дар.

Ше волаш волга дІахайтара США а массехк европейски столицe а ваха лийлар Зия-уль-Хак. Ший доазол дехьара турее йолаш юхаоза-луш вацар инарал антиафгански антисоветски заявленешта. Бонне пресс-конференци йолаш из чІоагІа раьза воацаш вар, «Афганистана проблема йицлуш латташ хилара», цо тІахьехар кепайовзув из гІулакх дуэцаш дерригача дунена хозаргдолаш махьарч деттара, цу дешашца ше антиафгански истери шерье гІерташ хилар хьа а хьокхаш. Цу гІулакха лаьрхІа да Пакистан «афгански доци» ООН Генеральни Ассамблея сессе оттаде гІерташ хилар а.

Бакъ долаш да. Афганистанан советско-афгански отношенештех дукьалара вьлдитай пропагандага искусственно садовхийте а, цун тон дикка лохъеннай. ХІаьта из цхьа бехьан доацаш а дац. Цкъа-дале, тІа-тІа дукхагІа хулаш боагІа дунен тІа цу мехка латтача хьалах а цунна духьала лелаеча интригех а, кхийтта нах. ШоалагІа-дале, малхбуаехьарча кепайоазон оагІонаш тІа арадувла доладеннад цу ерригача багара а яьнна хьуэзача антиафгански антисоветски кампанена дирижировани ер ЦРУ хилара дола тешалаш.

Из «керда талгІи» Зия-уль-Хак раьза волаш яц. Регионера гІулакхаш «политически наькъаца къоастаде» гІерташ ва ше яхаш дувцача хабарашца дагардар къайла а кхухьаш. Пакистана доал деш дола гІозараш дикагІа хеташ да лоалахарча мехка духьала лоаттабу къайлагІа тІом дІахобиккьача, империализман реакцен форпост хинна дІа а этта. Духхьал цудухьа да цар моллагІа бахьан даьнкхе а, агресси соцаяри ДРА халкъа а цун правительствана а духьала тийша болх лелабарг ца хиларах йола гаранти ялари мара дІадехаш кхы хІама доаца къаьгга а ховдамболлаш а йола переговорий хьакъехьара ДРА правительства предложени тІа ца эцаш хилар.

Владимир НАКАРЯКОВ,
(АПН).

Социалистически мохкашкара хоамаш

«ТІЕХДИКА» ЛАЬРХІА

Улан-Батора юкъе советски гІишлошкашa урагІъяхийта керда пхелагІа микрорайон паччахьалкхен комиссе дІаийцар «тІехдика» а лаьрхІа. Цунна чуйоагІа ерригга майда 50 эзар квадратни метр йола яха чубаха цІеноаш, бытовой гІулакхаш ду комбинат, тикаш, берий беш, библиотека, ресторан, кафе, фотоателье, бытовой гІулакхаш ду кхы объекташ. 1600 соагІа ба цу цІеношка баха хьийша дезал.

1979 шера денз советски специалисташа Улан - Баторе хьалдаьд дерригга а 170 эзар квадратни метр наха чубаха цІеноаш, кхиъ школа, пхиъ берий комплекс. Цул соагІа, цар шеръяьй ТЭЦ-3, хьалъяьй профсоюзни культура Дворец, Іилма - технически информаце Центр, кхыйола помещенеш, боахамен культурно - бытово й и объекташ. ХІанз цар болх бу ТЭЦ-4, цІеной ду комбинат, трикотажни кондитерски фабрикаш, автотехцентр хьалъеча.

(АПН).

КАРЛ-МАРКС-ШТАДТО ЛОАТТАЮ

КІувсам дейт йола эзар машин арахийцай текстильни машиний предприятеша Карл-Маркс - Штадте. Уж Советски Союза яхийта, укхаза уж йоацаш а цу тайпара йола 400 станок я болх беш.

КІадаш дуи тай дуи машинаш — Германски Демократически Республика экспорта доагІаш хІамегІарча статьяйх цаІ. Уж латт мехкарча а доазол дехьарча а 200 соагІча предприятe. Къаьстта дика лоархІаш я бараньаш, кІувсаш, декоративни материалаш оча пайда ийбу «малимо» тайпара йола кІадаш арахеца станокаш. Карл - Маркс-Штадтерча предприятеша арахийцай «малимо» хьаю шн эзар машин, цар болх бу ГДР бІаь соагІча текстильни фабрикен хІаьта иштта дукхача доазол дехьарча предприятеш.

(АПН).

РЕСПУБЛИКА ЭНЕРГЕТИКА

Динамично дегІаух Корейски Халкъа - Демократически Республика энергетика. Нагахьа санна 1975 шера электроэнерги производство 28 миллиард киловатт - сахьтах лаьттаяле 1978 шу тІакхоачаш 10 процент алсамъяьлар из, хІаьта 1979 шера кхы а 14 процент дегІаере. Электроэнерги хьаеча дикка даьъа лоац юрташмара районаш моттигера промышленности Іалащъеча «зІамигача» энергетика предприятеша.

Паччахьалкхено шерашера дукхагІа ю аммомика цу даькъе капиталовложенеш. Карарча шера, масала, уж лакхъеннай дІадахача шерал кийсйча 2,3-ва. Даьнъо къахьегарашта хьалхацара декхар латт шоллагІа йола семилетка (1978—1984 шш.) чакхйоаллаш хІара шера хьоо электроэнерги 56—60 миллиард киловатт-сахьтага кхоачае езаш.

(АПН).

ЛИПЕЦК. Новолипецки металлургически завода листопрокатни кхоалагІча цехера «2000» яха стан мехка дикагІъярех лаьрхІа я. Пятилетка чакхйоелача шера цун коллективо кхаь квартагІа вІаштІа социалистически яхье котало яьккхай. ХІаьта из бахьан долаш СССР Іаьржача металлурге Министерствeн отрасла профсоюза ЦК-ен карара кара тела ЦІе байрахх яьннай цунна.

Прокатчикаша хаьал хьалха проектни боарам тІа кхоачашъяьй стан — шера 5,7 миллион тонн лист. ХІанз цехо дІаухийт 6,1 миллион тонн шеррача ассортиментагІа доца болат.

Стан болх бе йолаелча денз кхоадьд 500 эзар тонн метали, 65 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 10 эзар тонн условни доагор.

СУРТА ТІА: кхоалагІча листопрокатни цеха начальник, 1980 шера СССР Паччахьалкхен преме лауреата А. Белянский (юкъе латтар) «2000» яхача стана хьалхалаттачa металлургашта юкъе. Аьрдехьара аьттехьа — А. Нагорных, С. Тюрин, В. Тычина, В. Скачков.

В. КОЖЕЛЬНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Калейдоскоп

ЭРЗАХ ДОАГОР ДАККХАР

Энергетически проблема ира латта дунен дукхача мехкашка. Бразили, масала, арахьара тІаккхьа дезаш я шийна эшача мехкдаьттах 80 процент. Правительства дукха ха йоацаш тІаийцай лаьрххІа йола программа, цо де лерхІар — энерги духьъюла керда моттигаш лахар. Шекара эрзах даьккхача спиртах доагора хьисапе пайда эца мегаргбац? Тропически климатох из кхобе мегаргболаш йолча шеррача майдашен йиш хулийтаргьья из декхар кхоачашде.

1990 шу хьатІакхочаш Бразиле дІаухийтача бензинах 80 процент гаргтачун метта спирт ахийта йиш хургья, аьнна заявлене йир Марио Гарнере, автопромышленникий Къаман ассоциаце президента. Цу гІулакха арахеца дезаргда шера 20 миллиард литр цу тайпара доагор.

Укх шера правительстваца дагa а яьнна кердача доагораца болх беш йола 250 эзар автомобиль арахецаргья промышленникий ассоциаце. ХІаьта 1985 шера шн миллион гаргга хургья уж мехка наькъашка лелаш.

(АПН).

МЕРАЖА КЕП

Дактилоскопена болча къулбаафрикански специалисташа аьнна мехка хІанз сов дукха баьржача доахан лечкъадераштa духьаларча къовсаме тІо дергда шоаш аьнна. ТІехххьарча шийтта бетта полице регистраци яь доахан дайна моттиг 8000 я, хІаьта дІадига доахан 8 миллион доллара мехьха да.

Цу тайпара дола гІулакхаш тоххаш эттара халагІдир да хьайбан борта ца лоацабалар, хІана аьлча цунна хинна тамагІа хуаца хала дац. Иоганнесбургски полице управлене специалисташа вывод яьй, доахан дІахо йодача хана ца лечкъадийтара кеп янкха еза... хьайба меража аьнна, хІана аьлча хьайбай меражий кепаш наьха пІелгий яраш санна мара вІашш тара хила йиш йолаш яц. Уж яха вІаштІехьа да моллагІча фермера, хІана аьлча шийгьа гІайбнаги цІенача кьаьата листи мара хІама дац цу гІулакха эшар.

(АПН).

РЕКОРД ЯА ИШ ЙИЙ?

«Я», — заявлени йир датски студента Ен Хёсте, тІаккха из гІулакх де а волаелар. Фарерски гІайренаш тІа вахча цу саго декхир оттадаьд шийна хьалхашка кечъяь фуа шод чу а йоалдаш йола тиъаь итт шоколадни пирожни айс минута Іочуяа ваттув баьннача ший меженхочун толам тоабе.

Наьк дика деш хилaрегІа мехка вовзаш волча Хёстов итт минута шовзткъе итт пирожни йиаьй. Кхо судахой Орхус яхача города хин стадионе гулбенна хинна дукхa зрителеши бер къовсаменчча шин сагага хьожаш.

Датски студента цІи Гиннеса рекордий [illegible] яьлар.

А. ПОЛЮХОВ,
АПН соб. корр.
Копенгаген.

Берийн музыкальни школа 50 шу дизарга

ИЛЛЕЙН АШАРИЙН КХУВРЧ

Грозне бахача дукхаха наха дика довз Ленина цӀерагӀча проспектерча гӀараи гатаннех юстаре дагӀа из цхьа этаж мара йоцаш дола дӀаьха цӀа.

Іурре дениз боад къовлабалалаца цхьан-цхьанца а шиъшиа — кхоккха цхьана а ух ункхаза занятешка бе йоахкаш нотни папкаш, чӀондаргаш, кларнеташ, кхы тайпа музыкальни инструменташ йолаш дола бераш. Геттара кагий дараш накъадоахаш хул воаной, дай, дань воаной. Музыкальни школе долх уж.

Кхоана воаштхъе итт шу дуз № 1 йолча Грозненски музыкальни школо бераштa а цар дахьита юоаношта а музыкаца тоамбар дӯ.

Ункхаза Іомаву паддар лаихен илли ален, дунен хозалга ладувгӀа а кхетае а, дика оамалаш леладеи къахьетен, къонача дегаи идеалаш хьаю.

Из школа яьккхача кхо эзар совгӀча кагирхоша цига кхетадаьд музыка маӀан, дунен искусства гина йизай.

Школа чакхъяьккхараш — уж ба музыканташ, лораш, тӀишлонхой, Іилман болхлой, хьехархой. Царна юкъе ба Іилмай докторашн кандидаташ, профессораш а доценташ а. Уж берригаш а шоайла боваза болийт музыкана шоаш тӀаберзабар бахьан долаш шоай айдениача дегаша, лакхача культуро.

Музыкальни школо хьалхьебаь музыканташ кийслургба вай мехка меттел, доалол дехьа а. Кубе болх беш я тха школа чакхъяьккха Поченин Станислав, ГДР-е — Черненко Лиля, Чурсинова Людмила, Чехословане — Иванова Ирина.

Оаха доккхал ду тхоай школа йисте а яьккха мехка музыкальни вузашка балцаш деш барех. Царех я Ленинградера Татаева Светлана, искусствай Ростовски институтера Шабаньяни Лиля, Симонова Наташа, Юрчук Виолетта, Сахаров Алик, Саратовера Сергеева Ира, Донецкера Ткачуки Семиновай, Алма-Атера Стефаниди Софья, Минскера Махнурьлиц Георгий, Киевера Сушко Владимир, дукха кхыбараш.

Вешта вай городе а хӀара кюллагӀа вола музыкант цу къьнарча школо кхевабь ва.

Къулбассда Кавказе кхы цхьаькха яц № 1 йолча берий школал йоккхагӀа музыкальни школа.

7000 совгӀа бер да роллъ, чӀондарг, виолончель, баян, аккордион, балалайка, гитара, кларнет ленха Іомалуш. Цар хоре илли оал, оркестрашка, ансамблашка ловзаш хул уж. Царна хьехаш ба лакха квалификаци опыти йолаш бераши искусствон чӀоаггӀа дукха езаш бола педагогаш. Уж ба Е. М. Афанасиади, А. П. Сусликова, Э. К. Восконьянц, А. А. Кузин, Л. В. Марина, А. И. Мушаилова, А. В. Лисицин, Н. П. Ганс, Л. Ю. Городенко, дукха кхыбараш.

Укх тӀехьарча хана школа къонъенай — ВУЗ-аш чакхъяьхачул тӀехьагӀа ункхаза балха беькаб къона, хьнар долаш бола педагогаш, хӀаьта уж а керттерча дакъе тха берий музыкальни школа чакхъяьккха ба. Царна юкъе — И. Ф. Глотова, Е. Н. Сахарова, Г. Г. Афанасиади, кхыбараш.

Хьехара дикал лакхъяри къона кадраш сихагӀа ондайовлийтари духьа дукха шерашь хьалхагӀа дениз школе вӀашагӀа а елла берикте болх беш я «Хьалха латтача опыта школа». Цига опыт йолаш болча педагогаша шоай говзала къайленаш дӀахьех къонача дӀабдолалуш бараштa.

Иштта айхха цхьана творчески гӀулакхаш леладар бахьан долаш тӀехьабусараш боацаш, дешарах дика кхеташ болх бу школо дукхача шерашка.

Дешархошта дика хьехари кхетам балари бахьан долаш дукха сийлен грамоташ тийнай школа коллективана.

Коллективо къахьетта доккхал деш дола совгӀаташ а долаш да школе — уж да юрташка шефски болх барах СССР культура Министерствай СССР культура болхлой профсоюза ЦК-аси школана денна цӀи диплом.

Коллектива творчески уйла — школе массаба а долаш дола хӀама. Цунна гӀо ду школе а цун доазонел арахьа а уттадеча дукхача концерташа. Царех да дешархой педагогически концерташ, беседаш, лекцеш. тха района юкъерча школашка предприятешка уттадеш дола концерташ.

Масала, дунея халкъашта юкъерча музыки алхха цхьан дийнахьа 8 лекци-концерт оттадир педагогийи дешархойи коллективо йоасвешенебалхлой ЦӀагӀа, Гайдара цӀерагӀча республиканеи берий библиотеке хьажар хилар тха района юкъерча школашкера. № 2 йолча школера-интернатера 450 гаргга дешархой а болаш.

КПСС XXVI-гӀа съезд школа коллективо белгалйоаккхаргья педагогий исполнительски говзалга городской хьажаро, хорийи оркестрийи конкурсе дакъа лацарца.

Школа ерригача отделеней отчетни концерташ а иштта вай Даьхен коммунистий эгара йоккхагӀйолча форума хетадаь хургда.

В. ПАЧНЕНКО,
школа директор.

Дукха ха йоацаш Советски Эскаре гӀулакх де тӀахьийха Грозерча гарнизоне вийсбетта кагий нах бар укх деношка Дахьено шоашта тӀадилла бехктокхаме гӀулакх шоаш тӀехдина кхочушдергхиларах дув буаш.

Царна юкъе бар Нохч-ГӀалгӀайчера викалаш — комсомольцаш Гайтукиев Къурейшк Шаухалов ТӀахӀир.

Эскаре гӀулакх де тӀахьехалехьа ТӀахӀир вар лаккхера образовани а йолаш спортгӀишлонг хьалъеча мастерал ла болх беш, хӀаьта Къурейша ликхай Москвера Патрис Лумумба цӀерагӀа йола Халкъий ДоттагӀлен университет. Цу шинне а беркате дӀадоладеннад эскарца дувзадения гӀулакх.

СУРТА ТӀА: дув буаш ва Шаухалов ТӀахӀир.

А. КЫЧИКОВА сурт.

ДоттагӀлен океански маршрут

СССР-ан Инденеи юкъерчарейссогӀа тахан итташ советски индийски немаш бел. Одессерен Ильичевскерен йолалу доттагӀлени цхьана гӀулакхаш леладарен маршрут. 20 шу совгӀа ха я хаддаиза шии мехка моваьш дӀа-юха кхухьа. 1956 шера СССР-и Инденеи юкъе дӀа-юха лелаш хӀара оагӀон-тахьара ялх кема дар. Цу хана шера дӀа-юха кхухьа мовхьаш дерригаш а 140 эзар тонн мара дацар. ХӀана уж миллионаш тоннашца лоархӀаш да.

Керттерча дакъе СССР-ера дӀаккухьа мовхьаш Советски Союзо технически новкъостал а деш Инде хьалъеча объекташта лаьрхӀа да. Индера СССР-е традиционни индийски экспорта товараша къонача индийски промышленноста продукци ухькхухь.

Ефим ШВАРЦМАН,
АПН корреспондент.

ФУ ДЕ ДЕЗА ДОНОРСКИ ЦӀИЙ ДУКХАГӀА ДАХИЙТАРА?

Советски Іилманхошта кьральй донорски цӀех йоахха дарбан свойствашн дикка тоара средствашн. Изобретене авторех цхьанне — профессора Безуглова сарбентни цӀий оаваш долчунца Іалашъль бӀаьш операцеш яьй дега. Итташ эзараш болча наха вай мехка цу тайпарe дола цӀий чудоттаро а иштта хьахьеккхад керда метод кхычарел дикка тӀех хилар. Изобретене вхкь патент деинад: США, Англе, Франце, ФРГ, Японе.

— Донорски цӀийво дукхача лазараш та дарба ду, хӀаьта цкъала халача ухакхоа цо мара дарба ца деш а хул. — йоах профессора Безуглова. — Цхьабакъда, из дика хул цхьан сага чура хьадоаггӀача бесса воккхача чудотташ хилча е дукха лоаттаца а деш деттача.

ЦӀий лоаттаде йиш яц цхьан деннцхьан буси мара. Цунах доаллача Іалаьмате дикача хӀамо — доталуш хиларо хӀалаклу из ше. ХӀаьта хӀанз хирургически практике сага чура цӀий искусственно кхестадеча аппаратех шерра пайда эцаш хиларца дувзадения операцешта сов чехка дукха цӀий кийчдара деккхар чӀоаггӀа лоархӀаме а хинна дӀаэттад.

ЦӀийво ца талхаш йоаккха а йӀахъяра пайда ийбаьб тайп-тайпарча препаратех. Цхьабакъда, царех ерригнех а дукха кхоачамбоацараш доахар.

ГӀо кхачар цӀаьхха, дага а ца хиннача оагӀорахьара. Дукхача шерашка Белорусски ССР Іилмай Академе юкъарчен органически йоацачен химе Институте БССР АН член-корреспондент Ермоленко Игорь керте латтача лабораторе волокнисти сорбенташта синтези физико-химически тохкамашн дара тӀадерзадаь балхаш дукха даьд. Организмана во Іоткъам ца беш йолча целлюлозаана химически модификаци яра кӀийлен тӀа хьахула уж веществаш медицина теркам а тӀоваш хилар. Шоай предложенилар химикаша Белорусси цӀий деттача Іилма-тохкама института.

ДӀаволаелар цхьайа ю эксперименташ. Гучадаьлар, натахье сани цӀийва, целлюлоза фостафата стабилизаци еш хилча, цунах консервант ца хулаш 5—7 дийнахьа дарбан пайда эца йиш хилар, хӀаьта глюкоано-шекара консервантаца — 20—25 дийнахьа.

— Цу тайпара тоадаьча цӀийво, — белгалдоах профессора Безуглова. — сиха дарба ду сага организмана. Цунах толамца пайда эца йиш хургья искусственно цӀий кхестадеча аппарата чудоттара а операци яьчул тӀехьагӀарча юкъа а. Из кийчдара оттаь система вӀалла човлхаве а яц.

Юрий САПОЖКОВ,
АПН корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИРХОШТА — АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Советски района школашка дукха къахьег дешархошта коммунистически кхетам балара. Къаьстта теркам тӀалоттабу атеистически балха. Дика духьалара кхетам балара формаши методаши тӀатӀа тоаю. Атеистически кхетам балара йоккхий торонаш йолаш да школе хьеха дукха предметаш. Школьни дисциплинех пайда а эцаш атеистически кхетам лу истории обществоведении хьехача Ш. Х. Бурсагова, физикеи астрономии хьехача К. С. Гугаевас, Х. П. Паскушева, К. И. Магомадовас, химеи биологеи хьехача С. И. Титоева, Г. П. Дякова, Т. Д. Яхъяевас, районерча дукхача кхыча хьехархоша.

Халахете а, районерча цхьайолча школашка бизза пайда эцац школьни предметий торонех, хӀаьта атеистически кхетам бала йиш йоацаш цхьаккха а урок а яц. Уроке бераштa яйзе атеистически лирдаш дӀахо кӀоарг а еш, шерье еза классе боацаш беча балха.

Классе боацаш беча балха тӀа дешархошта атеистически кхетам балара белгала опыт Іоаьй Вашендароевски, Хал-Келоевски, Советски, Памятовски, А. Шериповски, Итум-Калински, кхыча юкъерча школашка. Цу школашка болх беш я атеистически кружонаш. Масала, Вашендароевски юкъерча школе 1979—1980 дешара шера укх тайпара темаш а йолаш эзиитеш хилар: «Поал хеххилгеш дарба ду медициниех», «Ислами кхьалсага», «Бусалба дин Іамалаш». Хал-Келоевски юкъерча школе соакха хиннача лекцейи беседайи темаш укх тайпара яр: «Хан календари», «Саг хьаваьнна моттаг». «Космос карaерзаелга», «Іилмаи турпалаш из бахьенце хало лайкараш».

Лакхе цӀераш яьхача школашка арадуял «Атеист» яха пенгазет. атеистически темашка йола книжкай выставнаш хул, цунах тешаш болча даьшца-нанашца къаьсттa къаьста болх бу.

Дешархошта атеистически кхетам луча дукхагӀа пайда эцаш йола формаш укх тайпара я: лекцеш, беседаш, хаттарашта жоп телаш йола сайренаш, кинофильмаш хьоккхилга, атеистически темах йола статьяш, брошюраш ешилга, атеистически литература выставнаш елга.

Юрта бахача кагирхошта хьалхашка атеистически темах йола лекцеш каст-каста еш районерча атеисташа М. С. Ильясовас, С. И. Титоева, М. Х. Акаева, Х. Э. Заириева. Уж каст-каста го йиш я «Новая жизнь», «Ленинский путь». Орджоникидзе цӀерагӀча колхозашка.

ХӀаьта а кагирхошта атеистически кхетам лулга «Идеологически, политико-кхетамо болх дӀахо тоабарах» болча КПСС ЦК сона-ю дӀадехар дизза кхоачаш а деш районе чаккбоах ала йиш яц. Мурдаша кагирхошта беш бола Іоткъам дӀабахкхарa ца болх яхь а тоабенза баргбаш.

Цу гӀулакха юкъсоза беза къона специалисташ, кагирхошта юкъе болх бергболаш атеистически кадраш хьалкхеe ези.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ.

БОЛЬШЕВИКАХ-ЛЕНИНЦАХ ДОЛА ФИЛЬМ

Украински кинематографистий «Доккхийча гӀулакхий поезд» яхача кинофильма экрана тӀа хьаххоал ленински гварде сийдолча викала, советски Іадал оттадеча эттара хьалха ваьшна дакъа лоацаш хинначарех цаI волча легендарни большевика Петровский Григорий Ивановича сурт-сибат.

1905-ча шера цо кулгалдаьд город Екатеринославе хиннача восстанена. 1912-ча шера Паччахьалкхен Думерча большевикий фракце председатель хиннав. 1914-ча шера — топаш тоха суд яьй, тӀехьагӀа из хийцай дийна мел ва ссылке хила. 1917-ча шера — паччахьалкхен юкъерча гӀулакхий эггара хьалхара нарком. ВЧК хьаярех цаI. Юххера а ВУЦИК-а председатель — советски Украина президент. Цу лоацача мутӀарашта тӀехьашка — шийса хьинар, деналл кхо на деш революцена дӀадения вахар.

«МоллагӀа Украина духьал йола аши чаккйбаккхаш, вай управление декхарийла я наха юкъера цу сага гӀорвалар доаха», — йоах Петровскех лаьца цу фильма хьалхарча кадрашка кӀайтгвардейций янарал.

Петровскех лаьца дувцача автораша вайга гойтар цу вахарва цхьа шу мара дац — 1922-гӀа дар. Вай мехка эттара хаьагӀеп эттаре кхерамегӀен хинна шу.

Контрреволюционни этешаши политически диверсеши, бохабаь боахами мацали, цхьаболча кулгалхой бюрократизми комчбанствоз буржуазни националистий къайлагӀа лелабу тийша болхи — уж бар ВУЦИК-а председатела Петровске лиргӀа бола моастагӀий. Керттера деххар — СССР вӀашагӀа ца йоалаш йита йиш йоацилгах украински болхлойи ахархойи дӀакхетабе безилга. Приказашцеи директивашцеи ца кхетабеш, ъьамаьлаца, гӀулакхаца, хӀара денна деш долча новкъостал-ца, шийгара гойтача масалаща дӀаккхетабелга.

Григорий Ивановича болха кабинет хинна дӀаотт Украина аренашка гӀолла го боахаш тӀехбехке дола гӀулакхаш кхоачашдеш лела поезд. Поезд сеца хӀара моттиг, хӀара станци къахьетам хой дег чу ленински идеш чуйоассара, большевикски парте решенеш вахаре кхуалаш кхоачашъяра хьеза сана аренаш хинна дӀаотт.

Цу гӀулакхех Петровский юхатоха мараш ца ве цьина кийчбенгачарна ссылко ныькхача хано толхаьча могашалла. Цу халача, лирача хана Петровске гера хинна дӀаотт дош — баккъолчун дош Баьлдер кот а доал! 17 декабре 1922-ча шера Советий VII Ерригукраински съездо къоабалъю керда паччахьалкхе: Советски Социалистически Республикай Союз хьаккола, — аьнна тӀайийца резолюци.

Петровске роль ловзаю МХАТ-ра вайна дика вовзаш волча актера Петренко Алексеяс. Фрунзе роль ловзаю Хомятов Романа. Комсомолка Насте роль ловзаю Киеверча Л. Украинка цӀерагӀча эрсий драматически театра къоначa артистка Кубьюк Любас.

Фильм оттадаьд Шевченко Владимира.

Города а республика а эпранашка гойтаргда из фильм. Хьажа цуга.

Х. НАСУГАЕВ.

СУРТАШ ТӀА: фильма кадраш.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

13 ДЕКАБРЬ

Н. К. Крупский цӀерагӀа культура Дворец. 18.00. Библиотека зал «Къахьегамца хоза а сийле йолаш а ца саг» яха литература обзор.

Химикий культура Дворец. 12.00. Болх беш я «Атеист» яха клуб. «Вахар дика духьала» яха беседа. Тематически кинохьокхар. 16.00. «Советски композиторий иллеши маршаши» яха халкъа духовой оркестра концерт. 17.00. «Эстради иллейи музыкаи дунен тӀа» яха кагирхой дискотека. 18.00. «Съездагара съездага» яха кинопанорама.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 15.00. Болх беш я Іалам эзралара университет. 17.00. Кагирхой салаӀара сайре.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 14.00. болх беш я «Къона юрист» яха клуб. «Зулами таӀазари» яха беседа. 14.00 Болх беш я педагогически эшнеш яха университет. Деша даха ха йоацача бераштa кхетам балара факультет. 17.00. «Съездагара съездага» яхача темах йола книжкай выставка обзор. «Ленина партия» яха раздел.

Просвещение болхахой ЦӀа. 13.00. «Советски наха массанахьа толамаш доах» яха дешархой производстве хьалхалаттарашца вӀашагӀкхетар.

14 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 13.00. Болх беш я киноискусства халкъа университет. «Дунен экрана гӀера шиш идеологе къовсам» яха теча. «Сагах бола къовсам» яха тематически кинохьокхар. 18.00. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

Н. К. Крупский цӀерагӀа культура Дворец. 15.00. Болх беш я «Къона ленинец» яха киноклуб.

Химикий культура Дворец. 10.00. Болх беш я «КӀай лаьдья» яха шахматий клуб. 11.00. Болх беш я «Ханаихо» яха клуб. «Доал дерий Іаьдала гаргаш тӀа дӀаязъергья тха цӀераш» яха декабристех йола беседа. 12.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Съездагара съездага» яха кинопанорама.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 11.00. «Тха мехко хьалъю коммунизм» яха бераштa лаьрхӀа дола дагахьара журнал. 12.00. Болх беш да «Космонавт» яха берий кинотеатр «Парти вайна пикъ хьехар» яха тематически кинохьокхар.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 15.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр.

Советски Союза Турпала Х. Нурадилова цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай Паччахьалкхен драматически театро

ДӀАХОЙТ

театра гӀалгӀай труппа актерски составе болх бе кхы тӀа кагирхой хьавцаш хилар, тӀехьагӀа мехка театральни вузашка уж деша а бохийтаргболаш.

Балха хьавц гӀалгӀай къамагӀа бола юкъера образовани йола кагий нахи мехкарийи.

Ца кхетар хатта йиш я укх адресагӀа: г. Грозный, Революце проспект, 1/75, Нохч-ГӀалгӀай Х. Нурадилова цӀерагӀа Паччахьалкхен драмтеатр. Телефонаш: 2-55-73, 2-17-86, 2-15-79.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.05 — Іуйренара гимнастика.
8.30 — «Гоша хургаш».
10.00 — Шопена вальсаш. Ленинградера передача.
10.30 — «Шоана, дай-наной!».
11.00 — Ваь 100 шу дизарга. Язарно Прегана (Мидк).
11.30 — «Тха адрес — Советски Союз!». Киргизски ССР художественни коллективаша дакъа лоаца передача.
12.00 — 80-гӀа «Симфэлото» тираж.
12.15 — «Кхерам боацаш дӀа-юха лелар».
12.45 — «Композитор Родион Щедрин». Телевизионни документальни фильм.
14.00 — Эрмитаж Сезанн Ван-Гог, Гоген.
14.30 — Керданаш.
14.45 — ЦТ. Эггара хьалха. «Рикки-Тикки-Тави». Художественни фильм.
16.25 — Мультфильм.
16.35 — «Хьайбий дунен тӀа».
17.50 — Политически обозревателa Вознесенске беседа.
18.30 — Концерт оттадеш я СССР-а халкъа артистка, Кирова цӀерагӀча оперai балетаи Паччахьалкхен академически театри солистка Ковалева Галина. Ленинградера передача.
19.15 — Дунен халкъашта юкъерча темаех беседа дӀахьу «Правда» газета политически обозревателa Ю. А. Жукова.
20.00 — «Московски кердадараш» газета приз охкарах йола ког соалзаш хозха дунен халкъашта юкъера яхьаш. Спортивни хоккей.
21.00 — «Ха».
21.45 — «Московски Олимпиада седаьяй». 2 передача.
22.45 — «Московски кердадараш» газета приз охкарах ког соалзаш хоккейн дунен халкъашта юкъера яхьаш. Маӏа мах.
23.25 — Керданаш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильм.
8.30 — Концерт.
9.15 — «Маьна школа».
9.45 — «Халкъий мукъамаш».
10.00 — «Іилман вахар».
10.30 — «Іуйренара почта» музыкальни передача.
11.00 — «Шахматий школа».
11.30 — «Эрсий къамаьл».
12.00 — Дюка. Симфонически скерцо.
12.15 — «Документальни экран».
13.15 — «Седкъий дагардера». Телевизионни журнал.
13.35 — «Мийсараш» (нохчий меттала).
14.25 — Мультфильм.
14.35 — «Литературни вӀашагӀкхетараш» (гӀалгӀай меттала).
15.00 — Сухово-Кобылин. «Кречинске сагӀ йоалар». Фильм-спектакль.
17.30 — РСФСР халкъа артиста Кобзона концерт.
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Къонал-студи».
19.00 — «Даймохк». Телевизионни музыкальни фильм.
19.30 — Къилбаседа Кавказа мукъамаш. Симфонически оркестра концерт.
20.10 — Мультфильм.
20.15 — «Могашал». Іилман-популярни программа.
21.00 — Московски Паччахьалкхен симфонически оркестра концерт. Дирижер — СССР халкъа артистка В. Дударова.
21.40 — Кхерамe поворотa. Телевизионни художественни фильм. 1—2 сереш.

78 шу кхачарга. Мистельчe — ардадафиш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильмай программа.
8.45 — «Тха адрес — Советски Союз». Минскера передача.
9.15 — «ВӀаргагушдаа — тоше ваалар».
10.15 — «АБВГДейка».
10.45 — «Халкъий ишаллаш». Телевизионни обозрени.
11.30 — Фильм беча къамаьлагӀа. «Пастушки трубочисти». Мультфильм.
12.15 — «Музыкальни киоск». Телевизионни журнал.
13.30 — «Музеяшкех выставкай залашкех гӀолла».
14.00 — Бургаш лоозача хоккейна йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — СКА (Свердловск). 2 тайм. «Динамо» стадионера трансляци.
14.45 — «Балетах лаьца» СССР-а халкъа артист М. Лиепа.
15.30 — Документальни фильм.
16.10 — Филатов. «Бехарг йоалад сахьат». Телевизионни спектакль.
17.15 — РСФСР халкъа артистка Э. Долуханова.
17.50 — Баскетбола йола СССР чемпионат. МаӀа мах. ЦСКА — «Динамо» (Москва). 2 тайм.
18.30 — П. И. Чайковске фортепиано произведенеш.
18.55 — «Театральни артиста хьалхешка».
20.00 — «Вийса дакъкал хийла шуи, бераш!». Мультфильм.
20.15 — «Шоана, дай-наной!».
20.45 — Телевизионни документальни фильм.
21.00 — С. Прокофьев. «Котко Семен» яха свита.
21.40 — Кхерамe поворот». Телевизионни художественни фильм. 3 дакъа.

14 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.50 — «Зарядка е дӀаоттал!».
9.15 — г. Владимирерча тракторни завода культура ЦӀен эрсий иллей ансамбла концерт.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «ГӀуллакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Могашал». Іилман-популярни фильм.
11.45 — «Іуйренара почта». Музыкальни программа.
12.15 — «Советски Союз доахал аракьарча къьаний бӀаргешна».
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Стратеги риска». Телевизионни дукхача серей художественни фильм. I сери.
15.05 — Телевизионни документальни фильм.
15.40 — «Циркa артиста кино». Фильм-концерт.
16.45 — «Кинопанорамам клуб».
17.45 — «ХӀаьта хьега бий мехх?». Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера информаци».
18.45 — «Московски кердадараш» газета приз охкарах йола дунен халкъашта юкъерча котсоалзаш хоккейра яьккхи показательни выступлени.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Пушкински кӀел кӀен», Телевизионний документальни фильма премьера. СССР-а Іилма академе эрсий литература институтa

РАДИО

13 ДЕКАБРЬ

6.40 — 22-гӀа Грозненски городской партийни конференци делегаташта лаьрхӀа концерт (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къонал», Радиовыпуск (эрсий меттала).
10.15 — «Зугги». Сатирически журнал (нохчий меттала).
10.35 — Хоамаш.
11.00 — ДӀахьача юрий музыка (эрсий меттала).
11.40 — «Ленинах, партех, Даймех. Поэтически кинижай оагӀонашка гӀолла» (гӀалгӀай меттала).
12.30 — «ДӀадеш — автора». Литературни передача (эрсий меттала).
13.00 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
16.00 — «Кавказа Іуйре». Радиожурнал (эрсий меттала).

14 ДЕКАБРЬ

7.13 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукха веза музыка» (эрсий меттала).
11.15 — КПСС XXVI съезда наькъдоахаш. «Красный молот» завода пятилетка» (эрсий меттала).
11.30 — «КӀирандеи музыкальни программа» (эрсий меттала).
15.15 — Хоамаш.
18.00 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала).
18.30 — «Дешархой глобус». Радиовыпуск (эрсий меттала).
19.00 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
19.30 — «Ашаркина доттагӀал долчарна» (нохчий меттала).

Тахан республике гӀоллеи Грознеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка кӀеза-дукха йоачан а йолаш, малхбоалехьара секунде 0—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 0 — 5, Грозне 2 — 4 градус йӀовхал йолаш хилеш тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачан а йолаш, ша билла а йолаш, дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0 — 5 градус шелали, дийнахьа 1 — 6 градус йӀовхали йолаш хилеш тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Спорта хоамаш

ХЬАЛХАРЧА ЛОВЗАРАШКА — КОТАЛОНАШ

Городашка Ленинграде, Таллине, Кишиневе, Минске чакхйоаккхаш я класс «А» волейбола хьалхарча лига Советски Союза чемпионат. Вай «Автомобилист» Кишиневе ловзаш я. Ункхаза цунца къовсаенна я Тбилисерa «Спартак». Кишиневерен Московски военни округера СКА лхеп волейбольни командаш. Шовйла ловзаш ши то бовккхаргба цар цу яхье. ХӀара группера дикагӀа ловзаш йола шишша команда вӀашагӀкхийтта бархI команда дакъа лоацаш хургья финале хургдолча ловзарашка.

Вай командана юкъе дакъа лоацаш цига ловзаш ба волейболисташ, СССР спорта мастераш В. Бойко, С. Серенов, С. Великов, А. Корабелев, Ф. Назаренко, В. Салямов, мастерaлла кандидаташи хьалхара разрядникаши А. Беляйкин, Г. Иванов, В. Новосов, Л. Налимов, Г. Обухов, С. Новиченко. Команда воккхагӀа вола тренер — СССР спорта мастер М. Волосович.

Хьалхарча ловзарашка «Автомобилиста» волейболисташ къовсавбекиа бар Кишиневерчех Тбилисерчен спортсменашца. Уж шаккха ловзар чакхдаьлар счет — 3:0 йолаш вай командо котало а йоаккхаш. Цхьабакъда, цул тӀехьагӀа МВО СКА-ие цун хинна вӀашагӀкхетар чакхдаьлар счет 3:1 йолаш эскархой кот а бовлаш.

ТУРПАЛХОЧУННА ХЕТАЯЬ

Город Караганде чакхъяьлар Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа майра летчик волаш белгалвваьна хинна, Советски Союза Турпалхо Абдиров Нуркен дагалаьца дӀахьош хинна шин лоӀамагӀа кӀалтохаргагӀа латара Ерригсоюзни турнир. Царна юкъе дакъа лоацаш бар Нохч-ГӀалгӀайчера дукха спортсменаш. Дика аьттув баьлар вай республикерча викалий. Ункхаза чемпионий цӀераш яьхар СССР спорта мастераша — Л. Муртазиева (82 кг), Р. Бадалова (74 кг), шоллагӀа моттигаш кхаьчар М. Куциева (52 кг), А. Уциева (90 кг), кхоалагӀа приз яькхар З. Умаева (68 кг). Котало яьккхачарна юкъе ба А. Даудов (90 кг), М. Абдулмуслимов (82 кг), кхыбараш.

Цу яхье коталонаш яьха спортсменаш дакъа лоацаш хургба тӀадоагӀача шера хьалхарча бетта город Тбилисе хургйолча Дунен халкъашта юкъерча турнире.

КЪОНАЧА ШАХМАТИСТИЙ ЯХЬАШ

Укх деношка Ленински районерча школашкара къона шахматисташ бар «КӀай лаьдья» яхача районе хьалхара моттиг яккхара йолча яхье къовсабенна. ХӀаре школа командана юкъе вар виъ кӀаьнки цхьа йӀиги. Иштта цига вӀашагӀкхийтта шийтта команда яр шин группана сьаесиша. Хьалхарча группе котало яьккхар № 14 йолча юкъерча школа командо, шоллагӀча группе хьалхе № 2 йолча школа дешархошка кхаьчар.

Чемпиона цӀи яккхара цу шин школа шахматистишта юкъе хинна финальни яхь чакхъяьлар шоллагӀча школа викалашна котало а йоаккхаш. КхоалагӀа приз № 56 йолча юкъерча школерча дешархошка-шахматисташка кхаьчар. Цу яхье хьалхара призаш яьха командаш дакъа лоацаш хургья кастта город Грозне хьалхара моттиг дикхара хургйолча городской турнире.

ФЕ ХИЛА

Районашка бахача дукхача наькха шоай доалахьа говраши вордаши я. Вордашца цхьаза шоай боахама гӀулакхашта болхача цар, дӀабахача метте уж ханнахьа чакх ца а доалаш, саррахьа е бийсанна цӀабахка безаш хул. Баьдеча, дохк доаллача хана кхерам ба вордаца воагӀача сага, хӀана аьлча наькъагӀа лелара Правилашка хьежжа кийчйй хилац уж. Цар тӀа аьнна: баьдеча е хӀама дика бӀарга ца гуча хана вордаца воагӀаш хилча, хьалхашкахьа кӀай ала бола фонарь оттае еза, тӀехьашкахьа — цӀе фонарь е цӀе светоотражатель.

ШийгӀулакх наькъагӀа лелара Правилаша яхача тайпара кийчъяь хиннацц Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀча колхоза скотника Х. Э. Садакиева. Бийсанна Орджоникидзевски станицера Карабулаке водаш автобус тӀа а кхийтта чӀоаггӀа лозаваь Х. Э. Садакиев больнице вихьав.

Укх тӀеххьарча шерашка транспортни средствашн дукха лържай Грозне улицашка. Наькъа болхача хана чӀоагӀа хьожаши лорадуши хила беза водителаш, автомобилашта юкъера юкъ боаране хилийта еза, хӀана аьлча, цхьа бахьан а из тергал ца еш йисача авари атта хул.

«Грознефтеоргсинтез» яхача треста механизаце управленена доалахьарча «Нисса» яхача автомашина водитела А. Антонова Бутырина цӀерагӀча улицагӀа воагӀаш хьалха йодачеи ше тӀоавагӀачеи машинашта юкъера юкъ лоаца леларех цунна тӀатехай машин. «Нисса» тӀа ваьгӀа пассажир чӀоаггӀа лозаваьъ.

Керда грузовой автомобиль сина хинна «Терский» совхоза водитела Я. Умаровйа. Керда грузовик «йила а йила», цу тӀа пассажир а хоаваь кхерамеча наькъа вахав ваьннав Умаров. Моздокера ГӀизлаьре бодача наькъа тӀа, 363 километре кхаьчача хана, машин юхакъовла ба а могаш кхоаста цу тӀаьӀалтӀа кхессай цо. тӀаваьгӀа пассажир чӀоаггӀа лоза а веш.

ДӀадахача кӀирагӀа (4 декабрера 11 декабре кхаччалца) республика наькъаш на 25 авари яьй 20 саг лоза а веш, шийна саг а воацаш.

НГӀАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партий вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадуял шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ00389. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5022.